

БЮДЖЭТ-2000НАТАТКІ Юрася ЛЯШКЕВІЧА
2 стар.**САЦЫЯЛАГІЧНЫ МАНІТОРЫНГ**«МОЛАДЗЬ І РЭЛІГІЯ»
3 стар.**СПОРТ**

2 стар.

ДА 2000-годдзя ХРЫСЦІЯНСТВАУ. КОНАН.
БІБЛЕЙСКІЯ ПРАРОЦТВЫ
4 стар.**ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ**СПЯВАЧКА Ізлі БАГУСЛАЎСКАЯ:
«Я СЭРЦАМ УРАСПА У БЕЛАРУСЬ»
6—7 стар.**АСОБА**«ВЯКІ ІГРАЮЦЬ
ДУДКАЮ ПУЗЫНІ»
5 стар.«ЛАСТАЎКА»
АПАВЯДАННЕ
Леаніда МАРАКОВА
7 стар.**АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА****РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

19 студзеня 2000 года
Цана 60 рублёў**№ 3 (2665)**

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 1955 г.

ПЕРШЫНЕЦ 2000-га

БелТА.

Саша Герман — першае дзіця, якое нарадзілася ў навагоднюю ноч 2000 года ў Мінску. Нядаўна мэр горада Уладзімір Ярмошын уручыў бацькам дзяўчынку Артуру і Вользе Герман ключы ад двухпакёвай кватэры. Маленькая Сашанька будзе жыць у мікрараёне Сухарава-3.

НА ЗДЫМКУ: сям'я ГЕРМАН.

Мінск калядны.

Фота Віктара СТАВЕРА.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

Савет абласнога зямляцтва беларусаў па даручэнню землякоў, якія пражываюць на Віннічыне, сардэчна віншуе супрацоўнікаў газеты і ўсіх, хто апынуўся за межамі гістарычнай Радзімы, з 2000-м годам і Калядамі!

Мы высока цэнім клопат пра нас. Дзякуем за дапамогу і магчымасць ведаць, як і чым жывуць нашы землякі ў іншых краінах.

З павагай

У. ДЗЯМЕШКА,
старшыня Вінніцкага
абласнога зямляцтва
беларусаў.

Украіна.

Паважанай рэдакцыі зычу плёну ў творчай і духоўнай працы, каб «Голас Радзімы» апраўдваў сваю назву.

Шчыра ўдзячны за падарунак з Бацькаўшчыны — вашу газету.

Мікола ПАНФІЛЮК.
Польшча.**ВІНШУЕМ!****Васіль БЫКАЎ —
ЛАЎРЭАТ
ПРЭМІІ
«ТРЫУМФ»**

У Вялікім тэатры Расіі адбылася ўрачыстая цырымонія ўручэння расійскай незалежнай прэміі «Трыумф» за 1999 год, якая ўручаецца за вышэйшыя дасягненні ў літаратуры і мастацтве.

У сусор'і імён, прадстаўленых у спісе лаўрэатаў, і беларускі пісьменнік Васіль Быкаў.

Уладальнікі прэміі атрымліваюць Залаты знак, упрыгожаны дыямантам. А ўвесь прэміяльны фонд складае 250 тысяч долараў.

НА МЯЖЫ ТЫСЯЧАГОДДЗЯЎ**КАРАНІ НАЦЫЙ,
або ПАЧАТАК ФАРМІРАВАННЯ БЕЛАРУСКАГА ЭТНАСУ
З ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ АРХЕАЛАГІЧНАЙ НАВУКІ**

Адкуль беларусы? Калі яны з'явіліся? Гэтыя пытанні даўно цікавілі вучоных. Адносна часу і шляхоў фарміравання беларускага этнасу ў гістарычнай навуцы яшчэ і на сённяшні дзень няма адзінай думкі. Пытанне этнагенезу беларусаў заўсёды было прадметам даследаванняў не толькі навукі, але палітыкі і ідэалогіі.

4—5 стар.

КОНКУРС

510-годдзю Францішка Скарыны прысвечаны конкурс, які аб'яўлены Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтрам, што носіць яго імя.

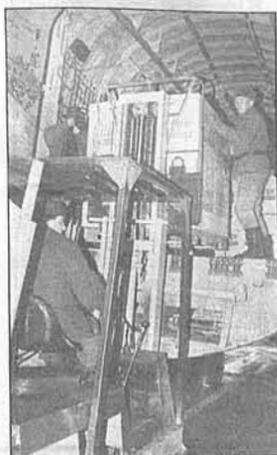
Творчыя спаборніцтвы праводзяцца сярод навучэнцаў і студэнтаў. Вершаваныя, празіачныя, жывапісныя, графічныя і іншыя работы на

тэму «Скарына ў маім уяўленні» прымаюцца да 15 мая. Вынікі конкурсу будуць падведзены ў канцы мая, у час трэцяга кангрэса Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў.

Работы неабходна прысылаць на адрас: 220050, г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, ННАЦ імя Францішка Скарыны. Тэл. 220-93-50.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

НЯБЕСНЫ ГРУЗ Пола МОАРА

Прыём гуманітарнай дапамогі ў аэрапорце «Мінск-2».

Гуманітарны груз «вагой» чатыры мільёны долараў прыбыў у беларускую сталіцу. Так амерыканская грамадская дабрачынная арганізацыя «СіціХоуп Інтэрнешнл», якую ўзначальвае прападобны Пол Моар, пачала свой дзесяты год працы па аказанню гуманітарнай дапамогі Беларусі. Гэтая пастаўка стала самай буйной з ужо атрыманых рэспублікай.

Што ж цяпер прывез вядомы амерыканец? Як заўсёды, лекі і медыкаменты, востра неабходныя беларускім бальніцам. Дабрачынны груз фарміравалі 30 фармацэўтычных кампаній ЗША, якія перадалі каштоўныя сардэчныя і гастрэнтэралагічныя прэпараты, антыбіётыкі і супрацьпрастудныя лекі. Усе яны паступаюць у абласныя цэнтры рэспублікі. А размяркоўваць дапамогу будуць дзесяць валанцёраў, якія спецыяльна прыбылі з Амерыкі. Яны адправяць сучасныя прэпараты ў кардыялагічныя дыспансеры, дзякуючы чаму 11 тысяч хворых пройдуць спецыяльны курс лячэння.

У цэлым з кастрычніка 1990 года гэтая грамадская арганізацыя сумесна з дзярждэпартаментам ЗША даставіла ў краіны СНД медыцынскіх грузаў на суму больш за 230 мільёнаў долараў.

Фота Віктара СТАВЕРА.

Пол МОАР з сынам.

ЭКАНОМІКА

БЮДЖЭТ-2000 ПРЫМАЕЦЦА СА СПАЗНЕННЕМ

На працягу некалькіх апошніх гадоў беларускі парламент не можа своечасова прыняць Закон "Аб дзяржаўным бюджэце". Не стаў выключэннем і 2000-ны: толькі 4 студзеня, сабраўшыся на нечарговую сесію, Нацыянальны сход адобрыў у першым чытанні праект галоўнага фінансаванага плана краіны. Асноўнай прычынай прамаўлення стала тое, што праект бюджэту з-за складанага фінансавана-эканамічнага становішча са спазненнем быў падрыхтаваны ўрадам.

Разгляд у другім чытанні праекта закона адбыўся 12 студзеня. Ён накіраваны Палатай прадстаўнікоў у Савет Рэспублікі для далейшага адобрання. І толькі пасля згоды сенатараў апынецца ў Прэзідэнта. Такім чынам, трэба чакаць, што сама мала першы месяц новага года Беларусі прыйдзецца жыць ва ўмовах адсутнасці новага бюджэту і фінансаванне будзе ажыццяўляцца ў памерах, якія прадугледжваў мінулагадні бюджэт.

Верагодна, гэта нязначна паўплывае на айчынную эканоміку, паколькі дакладна вядома, што істотных змяненняў у фінансаванні галіне ў адпаведнасці з новым законапраектам не прадугледжваецца. У многім сёлета бюджэт падобны да мінулагадняга.

Агульны памер расходаў прадугледжаны ў межах 1 611 853 609 тысяч дэнамінаваных рублёў, даходаў — 1 493 958 252 тысячы рублёў. Дэфіцыт бюджэту вызначаны ў памеры 188 мільярдаў рублёў, што складае каля 1,7 працэнта ад валавога ўнутранага прадукту краіны. Як і летась, дэфіцыт бюджэту мяркуецца покрываць за кошт дзвюх крыніц — эмісіі Нацыянальнага банка краіны (76 мільярдаў рублёў) і продажу каштоўных папер. Пра прыцягненне якіх-небудзь знешніх крыніц у праекце бюджэту не гаворыцца.

Такім чынам, улічваючы складаны ўзаемаадносінны і сёлета ўрад не разлічвае на дапамогу міжнародных фінансавых структур. У праекце бюджэту ўказваецца толькі сума, якую Беларусь павінна выплаціць у якасці пагашэння ранейшага доўгу і працэнтаў — 34 мільярды рублёў. Дарэчы, як паведаміў прэм'ер-міністр Сяргей Лінг, па стану на сённяшні дзень знешні доўг Беларусі складае 900 мільянаў долараў, прычым, большую частку гэтых грошай наша краіна завывацілася па расійскіх крэдытах.

Структура праекта бюджэту таксама нязначна адрозніваецца ад мінулагадняга. Па-ранейшаму бюджэт называецца Міністэрствам фінансаў "сацыяльна арыентаваным". Сапраўды, значная частка сродкаў накіравана на забеспячэнне сацыяльнай бяспекі грамадзян. Выплата заробтнай платы бюджэтным работнікам, стыпендыі і дапамогі — першачарговая задача. Усяго ў кансалідаваным бюджэце на 2000 год на ажыццяўленне сацыяльнай палітыкі плануецца выдаткаваць 144,7 мільярда рублёў. Як і летась, вялікая колькасць сродкаў кансалідаванага бюджэту пойдзе на патрэбы сельскай гаспадаркі.

Артыкулы расходаў рэспубліканскага бюджэту дакладна выглядаюць пакуль так: на дзяржаўнае кіраванне і мясцовае самакіраванне плануецца выдаткаваць 41 мільярд рублёў, на міжнародную дзей-

насць — 11 мільярдаў, на абарону — 73 мільярды, на праваахоўную дзейнасць і забеспячэнне бяспекі краіны — 127 мільярдаў, на навуку — 36 мільярдаў, на прамысловасць, энергетыку і будаўніцтва — 24 мільярды, на падтрымку сельскай гаспадаркі — 28 мільярдаў, ахову навакольнага асяроддзя — 40 мільярдаў, на адукацыю — 94 мільярды, на культуру — 8 мільярдаў, на сродкі масавай інфармацыі — 14 мільярдаў, на ахову здароўя — 104 мільярды дэнамінаваных рублёў. Захаваецца ў гэтым годзе і спецыяльны фонд Прэзідэнта, памер якога перавысіць 12 мільярдаў рублёў. Паколькі сёлета запланаваны парламенцкія выбары, то ў праекце бюджэту ёсць адпаведны артыкул, у якім запісана каля 4 мільярдаў рублёў. Верагодна, у пэўнай ступені гэтыя лічбы змяняцца, паколькі наперадзе яшчэ абмеркаванне праекта ў другім чытанні. Аднак можна чакаць, што агульная структура бюджэту вызначана.

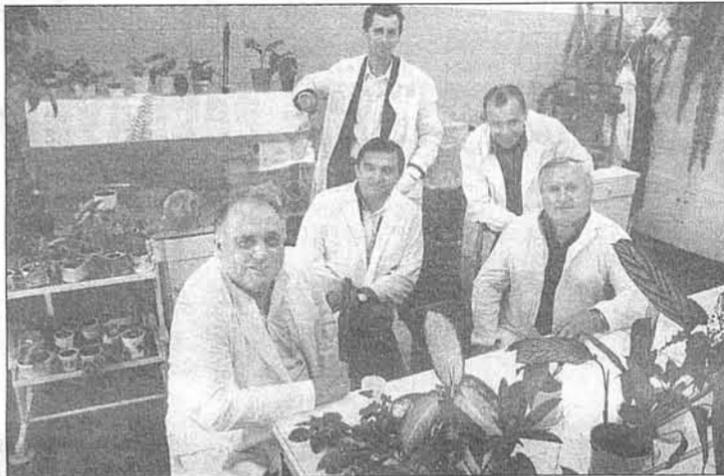
Звяртае на сябе ўвагу той факт, што сёлета ўрад пайшоў на пэўнае зніжэнне падаткаў. У прыватнасці, паводле слоў міністра фінансаў Мікалая Корбута, памер падатку на прыбытак будзе зменшаны з 30 да 25 працэнтаў. Плануецца змяненне вылічэння падатку на дабаўленую вартасць. Надзвычайны падатак, паводле праекта бюджэту, устаноўлены ў памеры 4 працэнтаў ад фонду заробтнай платы прадпрыемстваў.

Выступаючы ў парламенце, міністр фінансаў Мікалай Корбут паведаміў, што ў аснову праекта бюджэту пакладзены Прагноз сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 2000 год. Згодна з ім, сёлета чакаецца атрыманне валавога ўнутранага прадукту ў памеры 6 915 мільярдаў рублёў і адпаведна рост ВУП у памерах 2—3 працэнтаў. Пры разліку паказчыкаў праекта бюджэту ўрад карыстаўся прагнознам паказчыкам інфляцыі ў памеры 4,5—5,5 працэнта ў месяц. Аднак вытрымаць гэты паказчык, відаць, будзе вельмі складана. Бо ў мінулым годзе памер інфляцыі прагназаваўся яшчэ меншым, але пры падвядзенні вынікаў года аказалася, што рэальная інфляцыя склала больш за 10 працэнтаў у месяц.

Згодна з прагнозам, сярэднямесячная заробная плата сёлета чакаецца больш за 47 мільянаў недэнамінаваных рублёў. Абменны курс беларускага рубля ў адносінах да долара ЗША да канца 2000 года, паводле чаканняў урада, павінен склацца 575 тысяч недэнамінаваных рублёў. Але і гэтая лічба здаецца абсалютна нерэальнай, бо на сённяшні дзень рынковы курс наўнага долара складаў ужо 900 тысяч беларускіх рублёў.

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

"СОНЦА ЗОЛАТА — ВЫДАТНЫМ"

Прэмія "Сонца золата — выдатным" Міжнароднай асацыяцыі маркетынгу і якасці прысуджана групе вучоных-гамялячан з Інстытута лесу Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Гэтай узнагароды лесаоды ўдасцеены за комплекс навуковых прац па пераадоленню вынікаў чарнобыльскай катастрофы, а таксама за кнігу "Лес. Чалавек. Чарнобыль", якая з'явілася вынікам навукова-даследчай працы 38 вучоных на працягу трынаццаці паслячарнобыльскіх гадоў.

НА ЗДЫМКУ: група ўзнагароджаных. Сярод іх (злева направа): дырэктар Інстытута лесу акадэмік Віктар ІПАЦЬЕУ, загадчык лабараторыі лясной селекцыі Аляксандр КАВАЛЕВІЧ, навуковы супрацоўнік лабараторыі ўзнаўлення харчовых прадуктаў лесу Валерый ГРЫМАШЭВІЧ.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

ШМАТГАЛОССЕ

ТАЛЕНТ У ПАШАНЕ

У культурным жыцці беларускай сталіцы адбылася адметная падзея — створаны Клуб творчай інтэлігенцыі, скіраваны на захаванне і развіццё традыцыйнага культурнага спадчына Беларусі і сусветнай. Наогул, творчых людзей, людзей мастацтва вельмі цяжка аб'яднаць, таму што амаль усе яны маюць свае амбіцыі, не заўсёды могуць зразумець адзін аднаго. Аднак знайшоўся чалавек, які здолеў сабраць іх пад агульным дах дзеля агульных спраў. Душа і генератар ідэй клуба — Святлана Аксёнава-Штайнград, чалавек апантаны, паэт і журналіст, да таго ж яна валодае выдатнымі арганізатарскімі здольнасцямі. У клубе можна сустрэць людзей розных творчых схільнасцей: паэта Р. Барадуліна, рэжысёра і акцёра В. Анісенку, кінарэжысёра В. Палякова, архітэктара Л. Левіна, пісьменніка Р. Рэлеа, мастака М. Данцыга, выкладчыка Белдзяржуніверсітэта Г. Сінілу, мастацтвазнаўца Л. Фінкельштэйна і іншых. Тут адбываецца духоўны кантакт паміж дзеячамі беларускай і ўкраінскай культуры.

Дзякуючы намаганням кіраўніка клуба і савета, пачалі праводзіцца фестывалі. Адбыўся цыкл вечароў пад агульнай назвай "Жывая гісторыя", прысвечаны трагічным падзеям другой сусветнай вайны. Клуб плануецца правесці конкурс маладых таленавітых музыкантаў. Для паўрэатаў конкурсу будзе заснавана некалькі стыпендыяў. Таксама мяркуецца стварыць праграму "Візітная картка" — знаёмства з творчасцю членаў клуба, правядзенне прэзентацыі, бенефісаў, выстаў удзельнікаў суполкі.

Марат БАТВІННІК, Яўген ПРЭСМАН.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

«СЯБРОЎСТВА» ШУКАЕ АДНАДУМЦАЎ

У расійскім горадзе Яраслаўлі — каля дзесяці тысяч беларусаў. Тры тысячы жывуць у Яраслаўскай вобласці. У Яраслаўлі працуе музей Максіма Багдановіча, на яго базе дзейнічае цэнтр беларускай культуры. У лістападзе 1998 года было створана грамадскае аб'яднанне руска-беларускай дружбы "Сяброўства", якое ўзначальвае Тамара Фадзеева. Тамара Уладзіміраўна прыехала ў Беларусь напярэдадні Новага года, каб сустрэць яго са сваёй маці і роднымі. Яна завітала ў Дзяржаўны камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, дзе і адказала на некалькі пытанняў газеты "Голас Радзімы".

— Большая частка вашага жыцця прайшла ў Расіі?

— Так. У Мінску я скончыла медыцынскае вучылішча. Выйшла замуж і пераехала ў Яраслаўль. Там вучылася ў медыцынскім інстытуце. Цяпер працую тэрапеўтам у паліклініцы. У мяне дарослы сын, ёсць трохгадовая ўнучка.

— Як з'явілася "Сяброўства"?

— Станаўленне аб'яднання доўжылася чатыры гады. У нас адзінаццаць членаў. Сярод іх — дэпутат гарадской думы, архітэктары, вайскоўцы. На чале "Сяброўства" — савет.

Для мяне вельмі важна, што беларусы хочуць быць бліжэй адзін да аднаго. Мы разам адзначаем нацыянальныя святы, згадваем традыцыі, абрады.

— Якая галоўная мэта стварэння вашай арганізацыі, улічваючы, што ў Яраслаўлі ўжо існуе беларускае аб'яднанне?

— Мы падтрымліваем Саюз Расіі і Беларусі, усебаковае супрацоўніцтва грамадзян нашых краін, актыўна кантактуем з дзяржаўнымі і грамадскімі арганізацыямі Беларусі. Наладжаны абмен інфармацыяй. "Сяброўства" — член аддзялення Асамблеі народаў Расіі ў Яраслаўскай вобласці. У нас працуе маладзёжны клуб.

— Ці адпавядае ўзровень жыцця на Беларусі расійскаму?

— У Расіі трохі большая пенсія, напрыклад. Што тычыцца зарплат... Я — урач першай катэгорыі, у мяне значная выслуга гадоў, і зарабляю я каля 800 рублёў (30 долараў ЗША). Але я спадзяюся на змены. І яны адбываюцца: увядзенне страхавой медыцыны, напрыклад.

— Медыцынскае страхаванне абавязковае ў Расіі?

— Так. Думаю, што, нягледзячы на цяжкія перыяды станаўлення, страхавая медыцына сабе апраўдае.

— Каму стала лепш ад яе з'яўлення?

— Хворым. Кожны з іх сёння можа выбраць доктара, атрымаць білетань у любой паліклініцы.

— А каму, на ваш погляд, будзе лепш ад Саюза Расіі і Беларусі?

— Думаю, усім.

Алена СПАСЮК.

СПОРТ

Прыём у гонар лепшых спартсменаў, спартыўных журналістаў і спонсараў беларускага спорту прайшоў у Нацыянальным алімпійскім камітэце Рэспублікі Беларусь.

Лепшымі спартсменамі Беларусі мінулага года прызнаны: алімпійская чэмпіёнка па акадэмічнаму веславанню Кацярына ХАДАТОВІЧ-КАРСТЭН, чэмпіён свету па біятлоне Вадзім САШУРЫН, неаднаразова прызёрка сусветных першынстваў па мастацкай гімнастыцы Юлія РАСКІНА, мацнейшая спартсменка планеты на сучаснаму пцібор'ю Жанна ШУБЯНОК, першая ракет-

ка свету ў настольным тэнісе Уладзімір САМСОНАЎ, дзюдаіст Націк БАГІРАЎ, Наталля БАРАНОЎСКАЯ (плаванне), двухразовы абсалютны чэмпіён свету па спартыўнай гімнастыцы Іван ІВАНКОЎ, неаднаразовы прызёр розыгрышаў Кубкаў свету па фрыстайлу Дзмітрый ДАШЧЫНСКІ, вядомы майстар па ўзняццю розных цяжараў Вячаслаў ХАРАНЕКА і іншыя.

Узнагароду атрымлівае Уладзімір САМСОНАЎ.

Яніна КАРОЛЬЧЫК — лёгкаатлетка.

Фота БелТА.

Націк БАГІРАЎ.

САЦЫЯЛАГІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

● Лідзія НОВІКАВА,

кандыдат філасофскіх навук.

Магутная трансфармацыя грамадскай свядомасці канца 80-х — сярэдзіны 90-х гадоў у краінах былога СССР адзначылася, у ліку іншых, вартым увагі феноменам, які атрымаў назву «рэлігійнага рэнесансу». Сэнс яго ў тым, што гістарычна імгненнае крушэнне камуністычнай ідэалогіі выклікала хуткі і масавы адыход насельніцтва ад абавязковага раней атэізму і адпаведны рост у грамадстве рэлігійных і прарэлігійных настрояў. У прыватнасці, па даных маскоўскіх сацыялагаў, роля веруючых у складзе насельніцтва Расіі з 1991 па 1996 год вырасла з 35 працэнтаў да 47. Па нашых даных, аналагічная карціна назіралася і ў Беларусі: удзельная вага асоб, якія лічаць сябе веруючымі ў Бога, з 1994 па 1998 год вырасла з 33 працэнтаў да 48.

Як жа будуюцца ўзаемаадносіны цяперашняга маладога пакалення з рэлігіяй і царквою? У якой ступені тыя, каму ад 18 да 30 гадоў, уцягнуты ў працэс «рэлігійнага адраджэння»? І ў чым спецыфіка іх удзелу ў ім? Паспрабуем даць некаторыя адказы на гэтыя пытанні, базіруючыся на матэрыялах даследавання, праведзенага восенню 1998 года Цэнтрам сацыялагічных і палітычных даследаванняў Белдзяржуніверсітэта пры падтрымцы Фонду фундаментальных даследаванняў НАН Беларусі. Апытанне рабілася па рэпрэзентатыўнай рэспубліканскай выбарцы (1 032 чалавекі). Акрамя таго, у мэтах узмацнення магчымасцей статыстычнага аналізу даных па асноўных канфесійных групам у Мінску дадаткова праведзена апытанне прыхаджан праваслаўнай і каталіцкай царкваў і пратэстанцкіх суполак (327 чалавек).

Улічваючы, што ўзроставага група, якая цікавіць нас, знаходзіцца ў актыўнай фазе сацыялізацыі, можна раздзяліць яе на дзве падгрупы: малодшую (18—22 гады) і старэйшую (23—30 гадоў). Першая знаходзіцца ў стадыі пошуку сябе ў асноўных сферах грамадскага жыцця (прафесійнай, сямейнай, духоўнай і гэтак далей), яе погляды толькі фарміруюцца, а таму няўстойлівыя, залежаць ад розных знешніх уплываў, «савецкі» жыццёвы вопыт адсутнічае поўнаасцю. Прадстаўнікі другой падгрупы знаходзяцца на наступнай стадыі — яны «выстройваюць сябе» ў прафесіі, сям'і і гэтак далей. Іх светапогляд больш устойлівы і рэфлексійны, іх дзяцінства прайшло ў апошнія савецкія гады. Натуральна выказаць меркаванне, што рэакцыя на некаторыя праблемы, звязаныя з рэлігіяй, у гэтых дзвюх груп будзе розная.

Такім чынам, веруючымі ў Бога сябе лічаць каля трэці маладых людзей (34,3 працэнта). Гэта трохі менш, чым у наступнай узроставай групе (31—45 гадоў) — 39 працэнтаў, і значна менш, чым у старэйшых групам: доля веруючых сярод асоб ва ўзросце 46—60 гадоў складае 51,5 працэнта, звыш 60 гадоў — 70 працэнтаў. Трэба адзначыць, што сярод моладзі выяўляецца найбольш тых, хто верыць не ў Бога, а ў звышнатуральныя сілы (12,7 працэнта супраць 5—6 працэнтаў у іншых узроставых групам). Гэта носьбіты так званай квазірэлігійнай свядомасці. Яшчэ 38,3 працэнта адносяцца да груп тых, што «хістаюцца», — гэта лю-

дзі, няздольныя канкрэтна вызначыць свае адносіны да веры. І, нарэшце, 14,7 працэнта маладых рэспандэнтаў ідэнтыфікуюць сябе як няверуючых.

Што тычыцца канфесійнага самаатасамлівання маладых веруючых, тут мы ўбачылі наступную тэндэнцыю (атрыманыя даныя патрабуюць дадатковай праверкі, таму канкрэтныя лічбы пакуль не прыводзяцца): у параўнанні з больш старэйшымі, 77 працэнтаў якіх атаясамліваюць сябе з правас-

ма ўсімі іншымі ўзроставымі групамі.

Але звернемся да веруючай часткі моладзі. У яе «функцыянальная» мадэль рэлігіі адрозніваецца ад сярэднястатыстычнай. Побач з маральна-рэгулятыўнай (49,5 працэнта), асноўнай функцыяй рэлігіі прызнаецца знаходжанне прыдапамозе яе сэнсу жыцця (42,8 працэнта), а яе інтэгрыруючая роля адыходзіць на задні план (27,3 працэнта). Іншымі словамі, маладыя веруючыя, у адрозненне ад

у дзяцінстве рэлігійнае выхаванне, знаёмлілі з рэлігійнымі тэкстамі, вадзілі на богаслужэнні і гэтак далей (табліца 2).

Даныя табліцы 2 сведчаць, што, па-першае, ніякага абсалютнага панавання атэізму ў масавай свядомасці, у адрозненне ад афіцыйнай прапаганды савецкай эпохі, не было. Бацькі нашых рэспандэнтаў — гэта пасляваенныя пакаленні 40—50-гадовых, цалкам выхаваныя на гэтай самай прапагандзе; тым не менш, больш за 40 працэнтаў з іх

лаўе, якое прадстаўляе нерэфармаваную частку хрысціянства. І хоць, як ужо гаварылася, моладзь на яго арыентавана менш, чым іншыя ўзроставыя групы, усё роўна сярод маладых веруючых большасць складаюць праваслаўныя — 43,9 працэнта, католікаў — 8,2 працэнта, пратэстантаў — 26,1 працэнта і 7,6 працэнта «хрысціян у цэлым».

Як паказалі вынікі апытання, асабістая рэлігійнасць значна ўплывае на ўяўленні моладзі пра абавязак і адказнасць кожнага чалавека як асноўным матыве яго дзейнасці (табліца 3). Капі моладзь у цэлым настроена перш за ўсё на прыватнае жыццё і служэнне грамадству (старэйшыя больш арыентаваны на сваю сям'ю, што звязана з узроставымі асаблівасцямі, бо ў гэты перыяд людзі ў асноўным уладкоўваюць сваё асабістае жыццё), то веруючыя звязваюць паняцце абавязку, у першую чаргу, са служэннем Богу і грамадству. Прычым арыентацыя на служэнне грамадству ў іх выяўляецца мацней, чым у носьбітаў іншых тыпаў светапогляду; у малодшай узроставай групе яна наогул з'яўляецца дамінуючай; адначасова згаістычныя матывы праяўляюцца ў маладых веруючых значна радзей у параўнанні з моладдзю ў цэлым.

Цікава, што гэты высокі

МОЛАДЗЬ І РЭЛІГІЯ

Напрыканцы мінулага года выйшаў чарговы нумар інфармацыйна-аналітычнага бюлетэня Незалежнага інстытута сацыяльна-эканамічных і палітычных даследаванняў «Новости НИСЭПИ» (Analytic Bulletin of Independent Institute of Socio-Economic and Political Studies). Сярод змешчаных там аналітычных матэрыялаў вылучаецца артыкул кандыдата гістарычных навук Лідзіі НОВІКАВАЙ «Моладзь і рэлігія». Прапануем вашай увазе вытрымкі з гэтага даследавання.

лаўем, 15 працэнтаў — з каталіцызмам і каля аднаго працэнта — з пратэстантызмам, моладзь часцей адмаўляецца ад праваслаўя на карысць пратэстантызму. Асабліва гэта характэрна для групы 23—30 гадоў.

Табліца 1

Культуравыя паводзіны маладых веруючых (у працэнтах)

Варыянты адказаў	18—22 гады	23—30 гадоў
<i>Ці наведваеце вы богаслужэнні?</i>		
Так, рэгулярна	26,0	43,5
Так, зрэдку	62,5	47,8
Не наведваю	11,5	8,7
<i>Ці ўдзельнічаеце вы ў рэлігійных абрадах і таямніцтвах?</i>		
Так, рэгулярна	23,1	46,7
Так, зрэдку	47,1	38,0
Не наведваю	29,8	15,2
<i>Ці ведаеце вы тэксты малітваў?</i>		
Так	69,2	79,3
Не	30,8	20,7

Вынікі даследавання паказваюць, што рэлігія і рэлігійная вера адыгрываюць сёння значную ролю ў жыцці маладых людзей. Так, незалежна ад асабістай веры ці нават я, дзве трэці апытаных лічаць, што рэлігія патрэбна сучаснаму чалавеку, і толькі 7,3 працэнта думаюць інакш. Якія ж функцыі выконвае рэлігія ў жыцці грамадства сёння?

Самымі галоўнымі функцыямі рэлігіі лічацца маральна-рэгулятыўная і інтэгрыруючая; яна ўспрымаецца ў першую чаргу як цэментуючая аснова нацыянальнай культуры і грамадскай маралі, якая ўвасабленне традыцыі і пераемнасці. Адначасова ў залежнасці ад узросту мадыфікуецца функцыянальна «вобраз рэлігіі». Так, для самых юных больш важныя інтэгрыруючыя і светапоглядныя магчымасці рэлігіі, для старэйшых — яе маральны і кампенсаторна-псіхалагічны патэнцыял. Такім чынам, адносіны да рэлігіі ў малодшай групе (18—22 гады) больш рацыяналістычныя ў параўнанні са старэйшай (23—30 гадоў), а такса-

на носьбітаў іншых тыпаў светапогляду, часцей шукаюць у рэлігіі не тое, што яна можа даць грамадству, а тое, у чым яна здольная дапамагчы індывіду, асабе. Да рэлігійнай веры звяртаецца тая частка моладзі, свядомасць якой досыць мнагаспійная і рэфлексійная, для якой пошукі сэнсу жыцця з'яўляюцца арганічнай складовай яе духоўнай актыўнасці. Гэта, вядома, не азначае, што любы духоўны пошук такога роду заканчваецца прыходам у храм. Відца, тут адыгрывае ролю і спецыфіка пэўнага душэўнага складу, і асаблівасці асобнага псіхатыпу, і гэтак далей.

Табліца 2

Рэлігійная сацыялізацыя ў сям'і (у працэнтах)

Характарыстыка сям'і	У сярэднім па выбарцы		У групе веруючых	
	18—22 гады	23—30 гадоў	18—22 гады	23—30 гадоў
Асобы, бацькі якіх веруючыя	48,7	39,7	74,0	60,9
Асобы, якія атрымалі ў дзяцінстве рэлігійную адукацыю	21,3	16,4	33,7	33,7

Не ў апошнюю чаргу маюць значэнне ўмовы пярвічнай сацыялізацыі ў сям'і. У прыватнасці, веруючыя бацькі маглі і не даваць рэлігійнага выхавання сваім дзецям, але ствараць такую духоўную атмасферу, якая б сама падтурхоўвала да пошуку сябе менавіта ў гэтым накірунку. Сапраўды, атрыманыя ў ходзе апытання вынікі паказваюць, што ў маладых веруючых у 1,5 раза часцей, чым у сярэднім па выбарцы, з'яўляюцца веруючымі і бацькі, якія, у сваю чаргу, давалі ім

з'яўляюцца веруючымі (48,7 працэнта ў групе 40-гадовых бацькоў і 39,7 працэнта ў групе 50-гадовых).

Па-другое, у малодшай узроставай групе веруючых бацькоў значна больш, чым у старэйшай. Гэта, магчыма, з'яўляецца рэзультатам свабоды сумлення, даравамай перабудовай.

Па-трэцяе, менш паловы веруючых бацькоў далі сваім дзецям рэлігійнае выхаванне, прычым такое становішча характэрнае і для веруючай часткі моладзі. Звяртае на сябе ўвагу наступны факт: сярод маладых веруючых доля асоб, якія атрымалі ў дзяцінстве рэлігійнае выхаванне, аднолькавая (33,7 працэнта) ў абедзвюх падгрупам.

У той жа час колькасць веруючых бацькоў у малодшай групе значна вышэйшая. Відавочна, што, дзякуючы данай акалічнасці, значная частка сучаснай моладзі лічыць неабходным даваць дзецям рэлігійную адукацыю праз сістэму адпаведных сацыяльных інстытутаў яе абавязковы або факультатыўны прадмет у школе, у нядзельных школах і гэтак далей.

І, нарэшце, існуе вельмі важнае пытанне аб магчымасцях уздзеяння рэлігійнай веры на палітычныя і эканамічныя каштоўнасці індывіда. Дамінуючай (па колькасці прыхільнікаў) канфесіяй у Беларусі з'яўляецца правас-

Табліца 3

Сувязь рэлігійнасці з уяўленнямі пра асабісты абавязак (у працэнтах)

У чым заключаецца абавязак і адказнасць кожнага чалавека? (магчымыя два варыянты адказу)	У сярэднім па выбарцы		У групе веруючых	
	18—22 гады	23—30 гадоў	18—22 гады	23—30 гадоў
Чалавек павінен жыць для самога сябе і сваёй сям'і і больш нікому нічым не абавязаны	46,0	54,3	32,7	29,3
Чалавек павінен служыць грамадству, людзям	42,7	42,2	54,8	50,0
Чалавек павінен служыць вышэйшай справядлівасці, Богу	19,3	16,4	43,3	63,0
Чалавек павінен служыць сваёй краіне, дзяржаве	13,3	17,2	12,5	10,9
Цяжка адказаць	16,7	13,8	12,5	9,8

ўзровень сацыяльнасці ў веруючых звязаны не з палітычнымі, а з эканамічнымі поглядамі. Так, большасць моладзі, незалежна ад асабістай рэлігійнасці, выступае за палітычную дэмакратыю і абарону правоў чалавека (58,1 працэнта ў сярэднім па выбарцы і 62,6 працэнта веруючых), прыхільнікамі аўтарытарнага рэжыму з'яўляюцца 19,3 працэнта і 14,3 працэнта адпаведна.

Разам з тым эканамічныя погляды рэспандэнтаў значна дыферэнцыруюцца іх адносінамі да рэлігіі. Так, крайнія пазіцыі уталічнага характару (поўнаасцю планавая ці поўнаасцю рыначная эканоміка) не звязаны з рэлігійнасцю. У той жа час на прамеркавыя мадэлі змешанай эканомікі моладзь арыентавана розным чынам: носьбіты нерэлігійных тыпаў светапогляду часцей з'яўляюцца прыхільнікамі змешанай тыпу эканомікі з перавагай прыватнай уласнасці, веруючыя — з перавагай дзяржаўнай.

Падводзячы вынікі, трэба падкрэсліць, што рэлігія займае сёння значнае месца ў духоўным жыцці моладзі і рост рэлігійнасці ў гэтай узроставай групе хутчэй за ўсё будзе працягвацца.

ЗАЎТРА ПАЧЫНАЕЦЦА СЁННЯ

Новыя магчымасці для моладзі беларускай сталіцы дае Інтэрнет-цэнтр, што адкрыты ў будынку Цэнтральнага Камітэта грамадскага аб'яднання «Беларускі саюз моладзі». Гэты праект рэалізаваны пры падтрымцы Прадстаўніцтва Дзіцячага фонду ААН UNICEF у Рэспубліцы Беларусь. Інтэрнет-цэнтр уключае вучэбны цэнтр, дзе будуць працаваць высокакваліфікаваныя спецыялісты па дзвюх праграмах «Камп'ютэрная пісьменнасць» і «Сеці. Праца ў Інтэрнеце». Акрамя гэтага, тут дзейнічае Інтэрнет-клуб і Інтэрнет-кафэ. «Інтэрнет-цэнтр» прызначаны для школьнікаў, студэнтаў, навучэнцаў тэхнікумаў, вучылішчаў, каледжаў. НА ЗДЫМКАХ: першыя наведвальнікі Інтэрнет-цэнтра.

Фота Мікалая ПЯТРОВА.

ГУТАРКІ АБ ВЕЧНЫМ

БІБЛЕЙСКІЯ ПРАРОЦТВЫ

Уладзімір КОНАН.

доктар філасофскіх навук.

Ідэалы дасканаласці жыцця ўзніклі задоўга да Богаўваблення — нараджэння Ісуса Хрыста і яго вучэння на прас- торах Галілеі і Юдэі. Антычныя пісьменнікі і філосафы стварылі міфы пра "залаты век", альбо Рай. Ён уяўляўся як прайдзены этап жыцця. Пра гэта ўнёс па ісаў пазт Авідый Назон напярэдні новай хрыс- ціянскай эры (жыў каля 43 г. да н. э. — каля 18 г. н. э.) у паэме "Метаморфозы":

Первым век золотой народился, не знавший возмездий, Сам соблюдавший всегда, без законов, и правду, и верность.

Вечно стояла весна; приятный, прохладным дыханьем Ласково нежил зефир цветы, не знавшие сева. Не отдыхая, поля золотились в тяжелых колосьях.

Реки текли молока, струились и нектоа реки, Капал и мед золотой, сочась из зеленого дубу...

Біблія (грэч. biblia — кнігі) складала на працягу I тысяч- годдзя да н. э. — 2 ст. н. э. на тэрыторыі Палесціны (ста- ражытнае Ізраільска-Іудзей- скае царства) і ў месцах ара- меіскай, старажытнаўраў- ская і старажытнагрэчаскай мовах. Яе першая Кніга Біблія пачынаецца словам "запа- тога веку", або "сельскага

Працяг. Пачатак у № 1.

Раю", створанага Богам для чалавека: "И насадил был Бог Рай кохання ізначала. И в нем поставил человека, его же создал. И изведе Господь Бог от земли всякое древо красно к познанию и добро ко вкуше- нию" (Быццё 2:8-9, пераклад Ф. Скарыны). Апошніс кан- чаецца вобразам будучага "гарадскога" Раю — створа- нага Новага Іерусаліма, мес- ца праведнікаў у царстве Хрыста: "И утроз Бог кожную сызкую з вачай кнх, і смерці не будзе ўжо, ні плачу, ні ен- ку, ні хваробы ўжо не буд- зе..."

Яркі і пластычна выразны вобраз Раю намалювалі біб- лейскія прарокі, найперш Ісайя: "Тадз воўк будзе жыць разам з ягняткам, і барс буд- зе ляжаць разам з козлікам; і цяляткі і малады леву будзе разам, і малое дзіця будзе вадзіць іх. І карова будзе пасвіцца з мядзведзіцаю, і дзіцяці іх будуць ляжаць разам; і пеў, як воп, будзе ес- ці салому. І дзіця будзе гуляць над апсавдай нарою. Не буд- зяць рабчы зла і шкоды на ўсёй святой гары Маёй, бо зямля напуціцца веданнем Госпада, як воды напуціюць мора" (Іс. 11:6-9).

У таго ж Ісайі, ішых біблей- ских пісьменнікаў ёсць прароч- ства аб прыходзе на зямлю Ме- сіі, гэта значыць, Выратаваль- ка народаў з роду кара Давіда (Іс. 11:1-4). "І станаць ў апош- нія дні, гара дому Госпада бу- дзе пастаўлена на чале гор, і ўзвысіцца над узгоркамі, і па- цякне да яе ўсе народы. І пойд- дучь многія народы і скажуць: прыходзеце, і ўзйдзем на гору Господнюю ў дом Бога Якуба-

Касцёл святога Андрэя ў Слоніме.

вага, і навучыць Ён нас хадзіць шляхам Яго, і будзем хадзіць па следз Яго; таму што ад Сіо- на выйдзе закон, і слова Гос- падняе — ад Іерусаліма. І буд- зе ён вадзіць народы, і вы- крываць будзе безліч плямё- наў. І перакуюць мячы свае на плугі, а дзіды свае — на сяр- пы; не падые народ на народ мя- ча, і не будзе больш вучыцца ваваць" (Іс. 2:2-4).

Святая Гора, Гара дому Госпада, Дом Бога Якубавага (Іякава), Сіон (гара, на якой стаіць горад Іерусалім) — усё гэта пазначылі і тэалагічныя метафары Царства Божага на зямлі, зямнога Раю ў царстве Божым. Паводле хрысціян-

скай экзегетыкі (тлумачанне сэнсу Святога Пісання), ста- рапапавенныя кнігі Бібліі ад- лустравалі драму гістарычна- га быцця народаў. Людзі ты- сячагоддзямі выплукталі на- дзею на Рай — божае царства на зямлі. Змяня пакуты, вой- ны, татальная смерць, што па- нуе над зямным жыццём, — гэта трагічны шлях да вышніх духоўнай. Пра гэта — непаў- торная па глыбінні біблейская кніга Іова: "Так, не з праху вы- ходзіць гора, і не з зямлі вырастае бяда: але чалавек нараджаецца на пакуты, як іскры, каб паднімацца ў вы- шыню" (Іо 5:7).

Фота Віктара СТАВЕРА.

НА МЯЖЫ ТЫСЯЧАГОДДЗЯЎ

Людміла ДУЧЫЦ, кандыдат гістарычных навук.

НЕКАТОРЫЯ вучоныя адно- сяць складанне беларусаў да XII стагоддзя, іншыя — да XIII, нехта да XIV—XVII стагод- дзяў. У XIX стагоддзі ўзніклі польская і велікаруская канцэп- цыі паходжання беларусаў. Згодна з першай беларусы — частка польскага этнасу (Л. Га- ламбіеўскі, А. Рупінскі, В. Студніцкі), а па другой — рускага этнасу (А. Сабалеўскі, І. Сразнеўскі).

Многія даследчыкі лічылі, што беларусы паходзяць ад крывічоў. Напрыклад, М. Паго- дзін крывічоў адносіў да ма- ларасіянаў, дрыгавічоў — да ла- тарасіянаў, а радзімічаў — да ляхаў. Крывічоў у якасці адзі- ных продкаў беларусаў лічыў таксама М. Без-Карніловіч, А. Сапуноў, Ф. Турчыновіч, М. Любаўскі, А. Шлёбінскі. Павод- ле доказаў многіх вучоных кан- ца XIX — пачатку XX стагод- дзяў (М. Кастамараў, П. Галу- боўскі, М. Барсаў, І. Шчэпелін, Я. Развадоўскі, Я. Карскі, Л. Ні- дэрле, Д. Анучын, Ф. Канстан- цінаў, А. П'якоў) у этнагенезе беларусаў актыўны ўдзел прымалі ўсходнія і заходнія ба- ты. Так, у пачатку XX стагоддзя сусветна вядомы даследчык Я. Карскі заўважаў, што "...ас- ноўная маса папярэднікаў сла- вяноў у Беларусі — літоўцаў і ла- твійцаў — жыла на Заходняй Дзвіне і Нёмане і асобнымі па- сяленнямі распасціралася, па- тухло змяшчаючыся, часам невялікімі астраўкамі, на поўдні да левых прытокаў Прыпяці, а на ўсходзе, магчыма, да Акі". Я. Карскі адзначаў міграцыю сла- вяноў "...з поўдня (ад Прыпяці і яе прытокаў) і з захаду (маг- чыма, з Заходняга Буга і Нарава), спачатку да Нёмана, а адтуль да Заходняй Дзвіны на поўнач і да Дзясны і Акі на ўсход- дзе..." Вучоны лічыў, што ў эт- нагенезе беларусаў прынялі ўдзел севяране, вяччы, ацвягі і голяды, а таксама фініскі этніч- ны элемент. Працэс утварэння беларусаў, на думку даследчы- ка, — вынік змяшэння розных славянскіх і неславянскіх "этно- чных элементаў". Я. Карскі таксама паказаў, што шмат бе- ларускіх слоў па паходжання з яўляюцца старажытналітоў- скімі і старажытналатвійскімі. Пазней гэта пацвердзілі і бе- ларускія мовазнаўцы Ю. Мац- кевіч, В. Мартынаў, К. Клім- чук, Т. Суднік, С. Прохарава і іншыя.

Яшчэ ў пачатку XX стагоддзя антрапалагі Г. Чапуркоўскі, А. Здраўскі, Г. Дзёбц і іншыя адзначалі відавочную антрапа- лагічную блізкасць паміж бе- ларусамі і літоўцамі.

У 60-я гады маскоўскі архео- лаг В. Сядоў на падставе выні- каў археалагічных раскопак абгрунтава паказаў, што ў асноўным асіміляцыйныя працэсы паміж мясцовымі ба- лтамі і прымалымі славянамі на тэрыторыі Беларусі адбыліся з сярэдзіны I тысячагоддзя да XII стагоддзя, але балцікі рэлік- ты ў матэрыяльнай і духоўнай культуры прасочваюцца да XX стагоддзя. На думку даследчы- ка, менавіта балцікі субстрат з'явіўся той сілай, якая аб'яд- ноўвала разнастайныя элемен- ты ў адну народнасць. Пасля выхату ў свет публікацыі В. Ся- дова на старонках часопіса "Советская этнография" была разгорнута дыскусія пра пахо- джанне беларусаў. У ёй прыня- лі ўдзел П. Траціцкоў, М. Грыблат, В. Жучкевіч, Г. Ха- бургаеў і іншыя. У выніку была прызнана значная роля балці- каў у паходжанні беларусаў. Пазней Г. Хабургаеў, вывучаючы этна-

Адкуль белі Калі яны з'явіліся? Гэтыя пытанні даўно цікавілі. Адносна часу і шляхоў фарміравання гэтага этнасу ў гістарычнай навуцы яшчэ і на сёння няма адзінай думкі. Пытанне этнагенезу беларусаў было прадметам даследавання не толькі навульнікаў і ідэолагаў.

німіку "Аповесных гадоў", прыйшоў новы, што племянныя крыві- чы, "радімічы" і "авічы" маюць балцкую і сла- вянскі суфікс -чыкія эт- нонімы не маглі ўрачы раней IX стагоддзьява- лася групы насё, якія былі каланізаванымі.

У канцы 80-х і пачатку 90-х гадоў фарміравання бѣга на- роду ўсебакова І. М. Пі- лепенка. Даследчыцкоў да высновы, што гэты эт- нас зарадзіўся ў сярэд- нявеччы на базе ўтро- ваў дрыгавічоў і радзімічаў, якія саваліся

цы, што гэта вынік прытоку на- селенства з Пасожжа праз Верхняе Падняпроўе і Падзвін- не. Пра генетычную сувязь радзімічаў з другой хваляй лі- таўцаў, якая прыйшла на Аку і дала пачатак вяччам, сведчыць падабенства скроневых колаў — яскравых этнічных інды- катараў. Лінгвісты таксама га- вораць, што архаічныя рысы мовы голяды прасочваюцца ў мове радзімічаў, латгалі і вя- чыцаў, але ў Падмаскоўі няма ты наваціны, якія ўзніклі ў ла- тгаліскай мове.

З V стагоддзя на поўдні Бе- ларусі з'яўляюцца помнікі пражскай археалагічнай куль-

ліся таксама цэнтрамі распаў- сяджвання хрысціянства і новай (гарадской) культуры. Вёскі, асабліва на водападзеле рэк, яшчэ доўгія часы захоўвалі архаічную культуру і мову.

Найбольш яскравае ўяўлен- не аб працэсе славізацыі сельскага насельніцтва даюць вынікі раскопак курганных па- хаванняў. Менавіта пахавальны абрад характарызуецца най- большым кансерватызмам. Па многіх прыметах курганы Бе- ларусі адрозніваюцца ад курга- ноў на іншых усходнеславянскіх землях. Блізкімі з'яўляюцца толькі курганныя пахаванні прылагодных раёнаў Смален- шчыны, Пскоўшчыны і Усход- няй Латвіі.

Мяркуючы па выніках рас- копак, роля балтаў і славяноў у пачатку II тысячагоддзя яшчэ была неаднолькавай у розных рэгіёнах Беларусі. Асабліва багатая на балцікі ўпрыгажэн- ні тэрыторыя Полацкай зямлі. У радзімічаў найбольшая

колькасць балціцкіх рэчаў прыпадае на курганы вакол Рагачова. На тэрыторыі дрыга- вічоў балцікі ўпрыгажэнні ў курганах сканцэнтраваны ў а- сноўным па лініі Койданава — Мінск — Барысаў і на паў- сучаснае з радзімічкай пем- шасці існуючыя зараз еўрапей- скіх народаў, а пачатак II ты- сячагоддзя лічыцца часам афармлення Еўропы. Полацкае і Турава-Пінскае княства, якія знаходзіліся ў цэнтры Еўропы, несумнянна, не маглі не зале- жаць ад агульнай сітуацыі.

Менавіта тысячу гадоў на- зад, як лічаць антрапалагі, сфарміраваўся спецыфічны комплекс крывіянскіх прык- лад, які з эпохі сярэднявечча амаль у нязменным выглядзе сярод усходнеславянскага на- селенства характэрны толькі для тэрыторыі Беларусі. У XI— XII стагоддзях адбылася і фарміраванне пазьных рысаў беларускага характару і бе- ларускай традыцыйнай куль- туры. Менавіта ў гэты час нашы славянскія касцюм, які ў старажытнасці лічыўся най- якавейшым этнічным індыві- дуальным выразам, асабліва быў галаўны ўбор, дзе тыпова балціцкія традыцыйныя вяночкі- вайнагі з металічнымі прына- каў спалучаліся са славянскімі скро- невымі коламі. Такія ўборы найбольш характэрныя для По- лацкай зямлі.

Археалагія сведчыць, што на зараджанне беларускага эт- насу аказалі ўплыў і іншыя этнасы. Месцамі прасочваюцца фіна- ўгорскія элементы. Гэта не вы- насляюцца выхадцамі з розных частак Беларусі і паўночна- ўсходня часткі Беларусі былі перыферыяны прыбалтыйска- фініскі старажытнасцей.

У каменных курганах паміж Лагойскам і Радзівічамі не- аднаразова зафіксаваны зна- сы рэлікты рымскай культуры, асабліва ў выглядзе шпатаў і керамікі. Так, на маскоўскім гарадзі- шчы непадальк ад Браслава знойдзены ўпрыгажэнні крыві- чоў, латгалі, земгалі, ліву, аўкштайтэй, вяччаў, наўгарод- скіх славяноў, водзі і скандынаваў. З цягам часу гарады станаў-

Канец I — пачатак II тысяча- годдзяў — перыяд актыўных гандлёвых, палітычных і куль- турных сувязей тэрыторыі Бе- ларусі са скандынаўскім рэгі- нам. Скандынаўскія знаходкі на тэрыторыі Беларусі ў асноўным сканцэнтраваны ў гарадах і замках (Полацк, Ваўкавыск, Слонім, Маскавічы, Кульбачы- на), але сустракаюцца і ў курганных могілніках уздоўж буйных рэк. На гарадзішчы Маскавічы поблізу горада Брас- лава знойдзена каля сотні аб- ломкаў костан жывёл з нанесен- нымі на іх рунічнымі (сканды- наўскімі) надпісамі і знакамі. Ігравальна кастка з рунічным надпісам знойдзена ў Полацку.

Як вядома, на першых эта- пах свайго ўзнікнення і раз- віцця этнас — з'яў перш за ўсё прыродна-культурная. Тэ- рыторыя, дзе актыўна ішлі асі- міляцыйныя працэсы паміж балтамі і славянамі, аказалася заключанай найбуйнейшымі рэкамі Усходняй Еўропы — Дняпром, Заходняй Дзвіной, Прыпяццю і Нёманам. Геа- графічнае становішча Полацка- га і Турава-Пінскага княстваў стварала добрыя ўмовы для вы- карыстання рэк як шляхоў зно- сіні паміж Балтыйскім і Чорным морамі. Менавіта гэта пра- тора стала перакрываванем шляхоў паміж Захадам і Усходам, а таксама зонай уп- лыву дзвюх рэлігій — права- славнай і каталіцкай. Кантроль за буйнымі гандлёвымі шляхамі забяспечваў самастойны пап- тыку мясцовых княжаціцкіх ды- настый.

Пачатак фарміравання этна- су, як правіла, стымлюецца этнічнымі працэсамі ў сусе- ноўным на лініі Койданава — Мінск — Барысаў і на паў- сучаснае з радзімічкай пем- шасці існуючыя зараз еўрапей- скіх народаў, а пачатак II ты- сячагоддзя лічыцца часам афармлення Еўропы. Полацкае і Турава-Пінскае княства, якія знаходзіліся ў цэнтры Еўропы, несумнянна, не маглі не зале- жаць ад агульнай сітуацыі.

Менавіта тысячу гадоў на- зад, як лічаць антрапалагі, сфарміраваўся спецыфічны комплекс крывіянскіх прык- лад, які з эпохі сярэднявечча амаль у нязменным выглядзе сярод усходнеславянскага на- селенства характэрны толькі для тэрыторыі Беларусі. У XI— XII стагоддзях адбылася і фарміраванне пазьных рысаў беларускага характару і бе- ларускай традыцыйнай куль- туры. Менавіта ў гэты час нашы славянскія касцюм, які ў старажытнасці лічыўся най- якавейшым этнічным індыві- дуальным выразам, асабліва быў галаўны ўбор, дзе тыпова балціцкія традыцыйныя вяночкі- вайнагі з металічнымі прына- каў спалучаліся са славянскімі скро- невымі коламі. Такія ўборы найбольш характэрныя для По- лацкай зямлі.

Археалагія сведчыць, што на зараджанне беларускага эт- насу аказалі ўплыў і іншыя этнасы. Месцамі прасочваюцца фіна- ўгорскія элементы. Гэта не вы- насляюцца выхадцамі з розных частак Беларусі і паўночна- ўсходня часткі Беларусі былі перыферыяны прыбалтыйска- фініскі старажытнасцей.

У каменных курганах паміж Лагойскам і Радзівічамі не- аднаразова зафіксаваны зна- сы рэлікты рымскай культуры, асабліва ў выглядзе шпатаў і керамікі. Так, на маскоўскім гарадзі- шчы непадальк ад Браслава знойдзены ўпрыгажэнні крыві- чоў, латгалі, земгалі, ліву, аўкштайтэй, вяччаў, наўгарод- скіх славяноў, водзі і скандынаваў. З цягам часу гарады станаў-

ліся таксама цэнтрамі распаў- сяджвання хрысціянства і новай (гарадской) культуры. Вёскі, асабліва на водападзеле рэк, яшчэ доўгія часы захоўвалі архаічную культуру і мову.

КААНАНІ НАЦЫ,

або ПАЧ ФАРМІРАВАННЯ БЕЛАРУСКАГА ЭТНАСУ З ПУК ГЛЕДЖАННЯ АРХЕАЛАГІЧНАЙ НАВУКІ

У выніку асіміляцыйна- працэсаў паміж прыбалтыйскімі і мясцовымі балтамі ТАКІМ ЧЫНАМ даўно адчуваецца вядомым прызнана, што ў вяліка перасяленцы на тэрыторыі сучаснай Беларусі жылі балцікі і славяны. З сярэдзіны I тысяці соды пачалася славізацыя. Даследчыкі адзімі, што патакі міграцыі былі часо- вымі і рознакір- нымі.

Археалагія сведчыць, што на зараджанне беларускага эт- насу аказалі ўплыў і іншыя этнасы. Месцамі прасочваюцца фіна- ўгорскія элементы. Гэта не вы- насляюцца выхадцамі з розных частак Беларусі і паўночна- ўсходня часткі Беларусі былі перыферыяны прыбалтыйска- фініскі старажытнасцей.

У каменных курганах паміж Лагойскам і Радзівічамі не- аднаразова зафіксаваны зна- сы рэлікты рымскай культуры, асабліва ў выглядзе шпатаў і керамікі. Так, на маскоўскім гарадзі- шчы непадальк ад Браслава знойдзены ўпрыгажэнні крыві- чоў, латгалі, земгалі, ліву, аўкштайтэй, вяччаў, наўгарод- скіх славяноў, водзі і скандынаваў. З цягам часу гарады станаў-

ліся таксама цэнтрамі распаў- сяджвання хрысціянства і новай (гарадской) культуры. Вёскі, асабліва на водападзеле рэк, яшчэ доўгія часы захоўвалі архаічную культуру і мову.

ПАЭТКІ 20-х: НАЛЯ МАРКАВА

Сінь васільковая. Далі іскрыстыя. Цвецень кляновая. Рань праміянстая. Шэрань і прасні рванно закаваны. У прозацкіх восені думкі заснованы. Зноў перапіва пунсвага ранья вясень гульваю постацыю маніць.

Думкі ўвосень палашчудца ў лісьці, радасць косы праносыцца свістам. Сёння былое туляецца ценню, ў чырван адзеты мае латуценны, дык чаму маўкліва ружавеюць далі; дык чаму на дзіва зазвінеў мінора? Маё сэрца кадзіць перазонам мая, дык чаму ў ранні шчэ смуткуе гай? Мо таму, што сэрцы — чырвані каханья завіліся смуткам, смуткам у грудзях? Мо таму журбою Спавіліся далі, Мо таму і сільзы — дробныя карапі.. Мо таму і ранья васільковы вазлом, вазлом васільковы сцэле дапавах?.. Ой, нашто так раптам хваляец парою, хваляец парою думак сні бор? Жменя лепш

рассыпаць, васільковы водблеск іскрымак зор! Сінь васільковая. Далі іскрыстыя. Цвецень кляновая. Рань праміянстая. Далі маўкліва ў росквітах радасці, сэрца сагрэае думкі спагадаю.

1926 г.

АДНА

Варажыла сёння, варажыла ўчора ў цёмнасі вечар пад вярбой.

Наліліся думкі ціхім перакорам, а у сэрцы радасць усмяхаліся далі, шапачелі лісьця верхавін,

Думкі ў маркоце радасцю палалі разсыпалі радасць ў цвет калін.

Паджыдала друга ў тэй сні вечар, сэрца загадала варажыці.

Мясячак таксама варажыць аб нечым, суныву свой погляд на мяжы.

І з усмешкай горкай паглядзела ў далі,

не дастала вокам сні дна.

Струны ціха, ціха на мінора сьпявалі, паглядзела — пуста... зноў адна.

1926 г.

У СТУЧНАСЬЦІ СЛОЎ...

Над прасторам балот расцілаўся туман, расцілаўся туман ды пясціткамі.

Ныраў вецер парой, цапаваў вербы стан, цапаваў вербы стан буйным пясціткам.

У гэту сіноію ноч калыхаліся вакол, калыхаліся вакол песны восені.

З перазонам густым зачарованы дол, зачарованы дол... Вёска ў прасні.

Песньні любія мне ў цёмнасіні прыпол, ў цёмнасіні пасыпаліся.

А ў гэту вясну ў чырваніцкі вакол, ў чырваніцкі вакол сталі далі.

І зязюла пів у зялёным бары, у зялёным бары пералівамі.

І гармошка гучыць ад зары да зары,

ад зары да зары... што за дзіва?... Там жа рогат дзвучаць так чаруе хлапцоў так чаруе хлапцоў разнаколерам.

Нечым новым парой расхвалюецца кроў, расхвалюецца кроў жытым полем.

Гэты гоман хлапцоў сьпеў вясёлы дзвучаць, сьпеў вясёлы дзвучаць зачароўвае.

1926 г.

У СЕ НОВЫЯ, НОВЫЯ ДНІ...

Усё новыя, новыя дні, і на сэрцы усё новыя раны. У вочы вечару, любі, зірні і скавайся ў баявым тумане.

У аksamітную ноч ля вакана застануся адна варажыці: "...Любіць, любіць... ой, не"... Давіда мае думкі хвалююцца жытам.

Усё новыя, новыя дні.

1928 г.

АСОБА

ВЯКІ ІГРАЮЦЬ ДУДКАЮ ПУЗЫНІ

Святлана ХОРСУН.

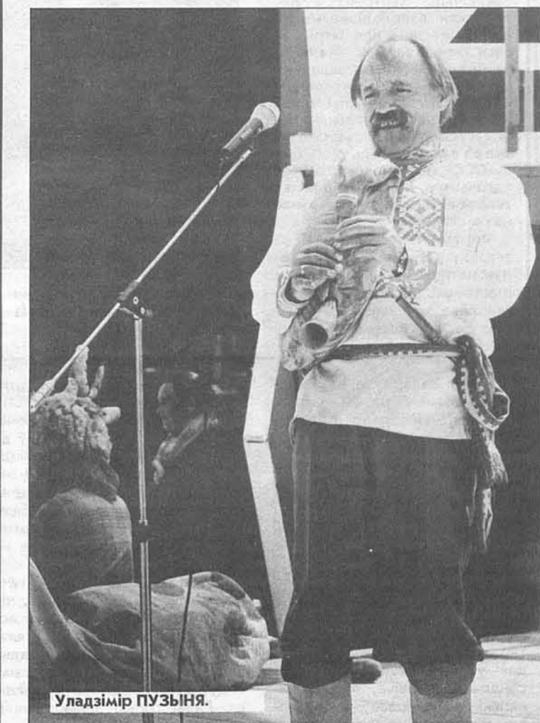
Дары клубок завяжак у вузлы. І ў Токію, і ў Рыме, і ў Берліне, які памяць раніць слых, Калі вякі іграюць дудкаю Пузыні...

Гэтыя пранікнёныя радкі беларускай паэзкі Валянціны Акалавай прыгадалі мне, калі даволі ўпершыню пазнаёміцца з Уладзімірам Пузынем, заслужа- ным дзеячам мастацтваў Бе- ларусі, выкладчыкам кафедры духовай музыкі Беларускага ўні- версітэта культуры, музыкам- растаўтарам.

Ці то вожык, ці бжозка чмель — адрозі і не скажам, гледзячы на дзіўны сулі гарбуз, абматаны ніткамі. Але потым высвятляецца, што гэта не прост гарбуз, а старадаўні ін- струмент — хорум, які гучаў на Беларусі аж сем стагоддзяў назад. А блаславіў яго на другія "народзіны" слыны музыкі — музыка ад Бога Уладзімір Пу- зынь...

Пузынь працаваў над хорум- ам ажно тры гады. На першым часе шмат клопату меў ад пацу- коў, які грывілі гарбуз. Давало- ся чакаць новага ўраджая, каб не толькі ўбачыць хорум такім, як на гравіюры ў князя Радзівіла, але і пачуць гучанне інстру- мента.

Хорум загучаў — гэтаксама, як і іншыя старадаўнія інструмен- ты ў руках Пузыні. Незвычайна майстэрня музыкі-растаўтара — пакой у студэцкім ін- тэрнаце ўніверсітэта культуры, абсталяваны ў стылі традыцый- най славянскіх тып. Нарадзіўся Пузынь ў Мінску, але ў маленстве часта прыязджаў да дзеда ў вёску ў

Уладзімір ПУЗЫНЬ.

Пухавіцкім раёне. Разам з дзе- дам кароў пасіваў, а той дужа ж адмыслова майстраву розныя дудачкі ды свістулькі. Ад яго і на- вучыўся.

Гэтую любоў да народнага музычнага інструмента захаваў у душы назаўжды. Не забываў голас дзедавай дудкі ні тады, калі вучыўся ў Мінскім музычным вучылішчы, ні калі быў лірнікам у аркестры Жывічона. Менаві- та там ён сустраў цудоўнага майстра Валодзею Краўку, які мог і адрэстаўраваць, і зра- біць музычны інструмент. Ён стаў яго радцам і настаўнікам.

Яго сэрцу дарагія дуда, і жа- лейка, і баястаў, і сурма. На думку Уладзіміра Пузыні, кожны інструмент мае сваю жывую душу. Яна гучыць у шымыльвай песьні сурмы (сурма — гэта рог, якім карысталіся нашы продкі- прытоўны ў тую пару, калі пас- павала грэчка і быў час яе мала- цы), і ў плячотных, сумных гу- ках жалейкі, і ў шклетным гу- дзеным струнаў баястаў.

Кожны інструмент робіцца з пэўнага дрэва. Сурма — з асіны. Дуда — з клёну. Дудка — з бу- коў, груш, ды абліны... Як да жы- вой істоты, зяртаецца да дрэва майстра і прасіць: "Дрэўца, па- цярпі, не пшы — ты ж спяваць будзеш..."

Няпроста гэта справа — адрэзці музычны інструмент. Каб аднавіць, скажам, старадаў- нюю дуду, Пузынь спецыяльна ездзіў у Санкт-Пецярбург, знаё- міўся там з этнаграфічнымі запі- сямі фальклорнай музыкі. Узна- віў лад дуды па нотх. Беларускія інструменты майстра Пузыні сёння знаходзяцца ў Расіі, Аме- рыцы, Францыі, Германіі...

Шмат гэсцей пабываў ў дзіў- най "хатцы" Пузыні. У кнігу вод- гукваў упісалі свае словы пра- стаўнікі ўсіх кантэнтэнтаў, акра- ма, бадай што, Антарктыды. Яго інструменты гучаць у аркестры Дзяржаўнага харэаграфічнага ансамбля "Харошкі", народнага хору Беларусі імя Цітовіча, у кі- нафільмах і спектаклях.

На пачатку 90-х гадоў Уладзі- мір Пузынь шмат падарожнічаў па свеце, прапагандуючы бе- ларускае музычнае мастацтва, часта сустракаўся з замежнымі землякамі. Ва ўсіх, хто слухаў гучанне адроджаных майстрам музычных інструментаў роднай Беларусі, было такое адчуванне, што яны ніколі з ёю і не развіт- валіся...

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

«ЗБС «БАЦЬКАЎШЧЫНА» ПРАЙШЛО ПЕРАРЭГІСТРАЦЫЮ

У адпаведнасці з рашэннем аб упарадкаванні дзейнасці палітычных партый, прафесійных саюзаў, іншых грамадскіх аб'яднанняў «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» 6 жніўня 1999 года прайшло перарэгістрацыю ў Міністэрстве юстыцыі Беларусі. Цяпер поўная назва арганізацыі выглядае так:

Міжнароднае грамадскае аб'яднанне «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына», альбо скарачана: МГА «ЗБС «Бацькаўшчына»».

У рэгістрацыйным пасведчанні выкладзены яго асноўныя мэты: умацаванне Беларусі як суверэннай дзяржавы, кансалідацыя беларусаў як нацыі, клопат пра фізічнае захаванне беларусаў.

Зарэгістравана таксама эмблема аб'яднання, якая ўяўляе сабой графічную выяву старажытнага беларускага верніка «Пагоня» на фоне зямнога шара. Унізе, па акружнасці, надпіс «Бацькаўшчына».

Згуртаванне мае ўсе прававыя падставы праводзіць у адпаведнасці са статутам працу па адраджэнню нацыянальнай свядомасці, культуры, мовы і традыцый беларускага народа, аб'яднанню беларусаў свету незалежна ад іх партыйнай прыналежнасці, палітычных поглядаў, сацыяльнага і маёмаснага становішча, веравызнання. Згуртаванне займаецца культурна-асветнай працай і не аказвае, як многія лічаць, паслуг па расшуку сваякоў у замежжы.

Юрыдычны адрас МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» застаўся ранейшы: 220050, г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, д. 15, тэл./факс 289-31-94. Запрашаем да супольнай працы.

На цяперашні час МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» налічвае больш тысячы асобных сяброў і прыкладна 2 000 супольных сяброў — членаў суполак беларускай дыяспары

ў замежжы. Зараз дзейнічае 7 рэгіянальных арганізацый у Беларусі — Брэсцкая, Віцебская, Гарадоцкая, Гомельская, Мінская, Наваградская; 11 рэгіянальных арганізацый у замежжы: Беларускі клуб у Сіднеі, Таварыства беларускай культуры ў Літве і г. д. Супольнымі сябрамі «Бацькаўшчыны» з'яўляюцца 58 беларускіх арганізацый у Англіі, Аўстраліі, ЗША, Канадзе, Латвіі, Літве, Малдове, Польшчы, Расіі, Узбекістане, Украіне, Францыі, Эстоніі.

У апошні час управу «Бацькаўшчыны» наведлі і вырашылі свае пытанні прадстаўнікі суполак з Расіі: Калінінграда, Новасібірска, Якуцка і іншых, з Польшчы (Варшава), а таксама з Літвы і Латвіі.

Дзейнасцю МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» зацікавілася нацыянальна-культурная аўтаномія «Беларускае зямляцтва Паволжа». У лісце, дасланым у «Бацькаўшчыну», адзначаецца, што ўлады Беларусі і Саратаўскай вобласці, дзе пражывае больш за 17 тысяч этнічных беларусаў, падтрымліваюць ідэю нацыянальна-культурнага цэнтра, які будзе спрыяць адраджэнню і захаванню нацыянальных традыцый, культурных і гістарычных сувязей суродзічаў з Бацькаўшчынай. У планах зямляцтва — адкрыццё беларускага класа ў мясцовай гімназіі. Суродзічы працягваюць цікавацца і актыўна ўдзельнічаюць у працы зямляцтва. Падтрымку і дапамогу яму, як адзначаецца ў лісце, аказвае ініцыятар адраджэння традыцый мовы і культуры беларускага народа на саратаўскай зямлі, старшыня праўлення «РТ-Холдінг» Андрэй Палазнік. Шчыра радуемся за вас, землякі. Плёну вам у гэтай высакароднай працы.

Галіна СЯРГЕЕВА,
сябра ўправы МГА «ЗБС «Бацькаўшчына».

УРАЖАННІ

Беларускае гістарычнае таварыства нядаўна выдала новую кнігу вядомых краязнаўцаў і даследчыкаў гісторыі праваслаўя ў Польшчы айца Рыгора Сасны і Дарафея Фіёніка — «Прыход Рыбалы». Пра вялікае беларускае сяло Рыбалы, размешчанае на поўдзень ад славутага гарадка Заблудава непадалёку ад ракі Нарэў, добра вядома за межамі Польшчы. Рыбалаўскі царкоўны прыход, у склад якога ўваходзяць апрача саміх Рыбал такія паселішчы, як Паўлы, Канюкі, мае вельмі багатую гісторыю, апісанне якой аўтары манаграфіі пачынаюць з дагістарычных часоў.

Тэрыторыя прыходу, размешчаная на крайнім заходнім памежжы беларускай культурнай традыцыі, спрадэўку праваслаўнай, зведала на працягу мінулых стагоддзяў вельмі складаны пераўтварэнні, што адбіліся як на лёсе яе жыхароў, так і знешнім выглядзе самой зямлі, уключаючы мясцовы рэльеф.

Кнігу, безумоўна, можна лічыць своеасаблівай энцыклапедыяй тутэйшых мясцін. Аўтары закранаюць агульныя пытанні фізічнай геаграфіі, даволі падрабязна пішуць пра мясцовыя назвы, затым ідзе грунтоўны нарыс гісторыі найважнейшых населеных пунктаў ад моманту першага пісьмовага ўпамінання пра іх да сённяшняга дня.

Уласна гісторыі населеных пунктаў, прыходу прысвечана першая частка кнігі з дванаццаці раздзелаў, сярод якіх неабходна назваць такія, як «Прыходская школьная адукацыя», «Бежанства», што закранаюць падзеі перыяду 1910-х — пачатку 1920-х гадоў, калі адсюль у глыб цяперашняй Расіі, Украіны і Беларусі была эвакуіравана вялі-

ПРА РЫБАЛЫ — БЕЛАРУСКІ ЦАРКОЎНЫ ПРЫХОД У ПОЛЬШЧЫ

кая частка насельніцтва, прычым некаторыя паселішчы пакінуты поўнасьцю — напрыклад, Канюкі. Раздзел пра школьную адукацыю ледзь ці не ўпершыню малое, праўда ў самым сціслым выглядзе, карціну навучання сялянскіх дзяцей сіламі прыходу, пачынаючы са старажытнасці, калі ў Рыбалах «парафіяльная школа» існавала час ад часу і галоўнай дзеючай асобай у ёй быў «дзясак», да пачатку XX стагоддзя, калі ў тутэйшай мясцовасці існавалі ўжо «3 царкоўна-прыходскія школы са 159 вучнямі», «1 школа граматы — 28 вучняў» і «1 школа Міністэрства адукацыі з 84 вучнямі». Цікавыя звесткі, што тычацца з'яўлення ў школьнай практыцы беларускай мовы (прыводзяцца ў раздзеле «Прыход у II Рэчы Паспалітай»), якая аб'яўлялася, па сутнасці, праваслаўнае духавенства «прадстаўнікамі не існуючай ужо Расійскай імперыі». Ці варта здзіўляцца, што ў школах гэтых спрадэўку населеных беларусамі мясцін беларуская мова рэгулярна пачала ўжывацца толькі пасля ўваходжання Заходняй Беларусі ў склад БССР, г. зн. з пачаткам новага 1939/40 школьнага года.

Вялікае месца ў кнізе займае другая яе частка — «Святыні», што складаецца з васьмі раздзелаў, прысвечаных прыходскай царкве святых Касьмы і Даміяна ў Рыбалах, царкве святога Георгія там жа, царкве святога Іаана Багасло-

ва ў Паўлах і святога Міхаіла Архангела ў Войшках, капліцам у Пятрашках, Канюках і іншых мясцінах.

У трэцяй частцы кнігі, названай «Прыходскі клір», прадстаўлены багаты матэрыял па гісторыі мясцовага духавенства, псаломшчыкаў і царкоўных старастаў з пачатку XVII стагоддзя да гэтага часу.

Чацвёртую частку манаграфіі аўтары прысвяцілі народнай культуры, расказаўшы пра яе ў наступных раздзелах: «Год у народнай традыцыі», «Сямейная абраднасць», «Традыцыйны фальклор і сучасная народная творчасць», «Упрыгажэнні ў традыцыйным будаўніцтве». Уласна да праяў народнай культуры з поўным правам можна было б аднесці і некаторыя мясцовыя царкоўныя звычаі, напрыклад, так званы «абход палёў», пра які аўтары неаднаразова згадваюць у іншых частках сваёй кнігі.

Вельмі каштоўным дапаўненнем да кнігі, старанна надрукаванай беластоцкай фірмай «Ортдрук», служыць даволі аб'ёмная частка «Прылажэнні», якая ўтрымлівае розныя архіўныя дакументы, табліцы, мясцовы фальклорны тэкст, а таксама 70 выдатных ілюстрацый, што даюць нагляднае ўяўленне пра жыццё і культуру беларусаў рыбалаўскага прыходу.

Юрый ЛАБЫНЦАЎ,
Ларыса ШЧАВІНСКАЯ.
Масква.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

Зорны час спявачкі, заслужанай артысткі Беларусі Нэлі Багуслаўскай доўжыцца амаль трыццаць гадоў. У 1962-м яна прыехала ў Мінск і заключыла кантракт з Беларускай дзяржаўнай філармоніяй на тры месяцы, але затрымалася значна даўжэй. Яна была кумірам. Шквалам апладысмантаў глядачы сустракалі кожную песню, кожны выхад на сцэну «непараўнальнай» Нэлі Багуслаўскай. З гастролі яна аб'ездзіла амаль увесь былы СССР, не ведаючы спакою і адпачынку. І раптам цяжкая хвароба! Спявачка замоўкла на сем гадоў...

Вяртанне Багуслаўскай на эстраду адбылося ў 1995 годзе: на першым міжнародным фестывалі «Залаты шлягер» у Магілёве яна выканала ўласную песню «Восень», музыку

да якой напісаў яе муж — вядомы беларускі кампазітар Ізмаіл Капланаў.

«Гэта пра нас», — падумала я. Пасля хваробы навучыў хадзіць, гаварыць. Цяпер хоча вылучыць музыкой. У маладосці я пісала вершы. Але гэта было, як лічыла, несур'ёзна. А тут ён прайграў мелодыю, і словы з'явіліся самі па сабе, леглі на музыку.

Мы разам ужо 40 гадоў: «Восень» дарагая тым, што яна — першая пасля доўгага маўчання: майго — як спявачкі, Ізмаіла — як кампазітара. Тады, у 1995-м, у Магілёве на «Залаты шлягер» мы з мужам выканалі яе разам. Пospех быў грандыёзны... Увогуле мы яе часта спяваем, у тым ліку і ў музычнай рэтра-шлягер праграме «Старыя-разбойнікі». Бо размова ідзе не пра календарную восень, а пару чалавечага жыцця, калі можна ацаніць усё, што засталася за плячыма, і, пакуль не позна, паправіць.

— А што гэта за праграма «Старыя-разбойнікі»?

— Пасля фестывалю «Залаты шлягер», куды мяне літаральна «выцягнуў» вельмі добры хлопец і зорка беларускай эстрады Алег Цінуноў, цікавацца да старых песень і старых выканаўцаў узрасла незвычайна. Вось Алег і вырашыў зноў «звесці» глядачы і тых артыстаў, у каго некалі і сам вучыўся: Алега Жукава, чые песенныя хіты «Наташка-Наташка», «Людзі сустракаюцца, людзі ўлюбляюцца — жэняцца» калісьці гучалі па гарадах і вёсках Савецкага Саюза; Віктара Сінайскага — ён працаваў у жанры пародый-куплетаў, яму

Нэлі БАГУСЛАЎСКАЯ: УРАСЛА Ў

і сёння на эстрадзе няма роўных; заслужанага артыста Беларусі Эдуарда Міцуля, якога любілі не менш, чым Мусліма Магамаева. А сёння Эдзік — вахцёр у філармоніі...

Мы з радасцю згадзіліся на ўдзел у новай музычнай праграме. Хаця і пастарэлі, але з галасамі нашымі нічога не зрабілася. Ды і ў душы адчуваем сябе маладымі. Чым не «старыя-разбойнікі»?

— Нэлі Захараўна, як вам удаецца знаходзіць для рэпертуару столькі песень пра добро, пшчоту, каханне?

— Цяжка. Я заўсёды пазбягала модных шлягераў, падобных на прыгожых матылькоў, што нараджаюцца і паміраюць імгненна. Каб песня стала «маёй», словы і музыка павінны змяшчаць глыбокі сэнс, хваляваць. Для мяне важна бачыць вочы людзей у зале, вочы, дзе пры жаданні прачытаеш усё. Люблю змястоўныя, глыбокія тэксты. Няхай нават жартоўныя, але абавязкова з «чалавечай зачэпкай».

Мае дзяцінства і юнацтва прыйшліся на ваенныя гады. Я і зараз часта бачу ў сне, што іду па дарозе ў натоўпе бежанцаў: маці з торбай за спіной і я, шасцігадовая худзізна, з усёй сілы трымаюся за яе руку і

вельмі баюся згубіцца, адстаць. Раптам з'яўляюцца самалёты, ляцяць бомбы. Усе мітусяцца, схавацца няма дзе. Людзі адзін за адным падаюць на зямлю. Я крычу: «Мама!..» Але яе нідзе няма. Мне і цяпер страшна, нават у сне. Чамусьці менавіта так і здарылася ў жыцці: я папала пад бамбёжку, згубілася. Былі доўгія гады сіроцтва... Затое пазнала жыццё. І, стаўшы спявачкай, адбіраю для сцэны толькі тое, што ішло ад жыцця. Калі з'явілася, напрыклад, песня «Першы вальс», яна на доўгія гады стала маёй візітнай карткай. Справа даходзіла да смешнага. Музыканты з мяне кпілі: «Захараўна, нябось, хлопец — герой тваёй любімай песні — сваіх дзяцей у школу водзіць, а ты ўсё спяваеш пра яго як пра васемнаццацігадовага». А для мяне ён застаўся такім. Аўдавелыя маці выгадала сына пасля вайны і прыйшла на яго школьны выпускны бал. Сын запрашае яе на вальс. Гэта песня так запала мне ў душу! З такім жа пачуццём выходзіла на сцэну і з «Баладай пра танга».

— Кампазітары пісалі асабіста для вас?

— Не, персанальных кампазітараў не мела. Затое была Аля Пахмутава і яе «Пшчот-

— Нэлі Захараўна, вы і спяваеце «Восень» разам. Можна, раскажаце гісторыю стварэння гэтага твора?

— Калі я захварэла, муж, які ўсё 30 год быў музычным кіраўніком майго ансамбля і рабіў аранжыроўкі, стаў маёй сядзелкай. Пасля інсульту не магла паднесці нават лыжку да рота... Мужу трэба было ўтрымліваць сям'ю і весці справы аднаму. Ён стаў адміністратарам: спачатку дырэктарам групы «Шчаслівы выпадак» у Ядвігі Паплаўскай і Аляксандра Ціхановіча, потым некалькі год працаваў з Яраславам Еўдакімавым у філармоніі.

І пастаянна гаварыў, што верыць у мяне, «сваю Нэлі».

Каб не рабіць мне балюча, шэсць гадоў не падыходзіў да фартэпіяна. А тут некай раніцай мяне разбудзіла «жывая музыка». Паднялася з ложка і ціхенька падышла да дзвярэй кабінета. Бачу: Ізмаіл у халаце і хатніх тапачках нешта найгравае на фартэпіяна.

— Ты ведаеш, я напісаў песню, — сказаў ён. — Тэксту няма. Але мне ўяўляецца: восень, падае лісце. Ён і яна, пражыўшы разам доўгія гады, ідуць па старому пакінутаму саду, дзе ўпершыню сустрэліся. Гады толькі замацавалі іх пачуццё.

З НІЗКІ АПАВЯДАННЯЎ «НЕПАМЯРКОЎНЫЯ...»

ПЛАТОН апрытомнеў у камеры, калі ўжо развіднела. Страшэнна балела і кружылася галава. Паспрабаваў устаць, але не змог. Нават паварушыцца было балюча. Гледзячы на столь, Платон стараўся ўспомніць, што ж адбылося за гэтыя апошнія некалькі гадзін...

Вось ён ізноў у "сваёй" дваццаць чацвёртай... Ляжыць... Відаць, яго білі і пасля таго, як страціў прытомнасць. Яны рызыкавалі: "кіраўнік контррэвалюцыянераў" мог захлынуцца ўласнай крывёю... "Напэўна і захлынаўся," — падумаў Платон, гледзячы на руку, якая ляжала перад вачыма. Сваю руку. Прамоклы рукаў кашулі падсох яшчэ не зусім — ён раптоўна адчуў прыкры, рэзкі пах, якога так баяўся ў дзяцінстве. Калісьці ад убачанай кроплі крыві мог страціць прытомнасць, а зараз ад яе паху ажыў...

Гэтай ноччу следчы "працавалі" асабліва старанна. Пэўна, тэрміны падціскалі... Магчыма, і нервы здавалі... Калі стажор, перамігнуўшыся са сваім "настаўнікам" Быкоўскім, ззаду ўдарыў нагой па пячонцы, Платон утрымаўся, але адчуванне, што з яго вырвалі кавалак мяса, засталася да гэтай пары... Ацаніўшы сваю трапнасць і падбадзёрыўшыся пахвалаю Быкоўскага: "Маладзец!", стажор раптоўна дадаў Платону і размашысты "справа"... Патрапіў таксама туды ж, куды і меціў: нос Платона захрусьцеў... Пераноссе было перабітае, і ненавісны з дзяцінства смак крыві зноў абрынуўся на яго... Тады ён адключыўся першы раз...

Недзе, ужо "не тут", Платон усвядоміў, што яму добра і спакойна. Як хутка ён патрапіў "туды"... Але пайсці "туды", дзе спакойна, яму не далі... Міска з вадой стаяла ля акна не-

здарма... Забіваць ужо прыгаворанага следчы, па ўсім, яшчэ не збіраўся... Тым больш цяпер. Яны ажывілі Платона, адцягнулі яго ў кут і прытулілі да сцяны...

"Давай драматурга.. Няхай хоць раз сам паўдзельнічае ў прадстаўленні... Рэжысёрам будзе гэты, бязносы, а мы сціпла, артыстамі..." Следчы са стажорам зарагаталі...

Калі прывялі "першага народнага", Платон яго адразу не пазнаў... Жывы класік нагадваў жывы труп... На збітым да чарнаты твары блішчэлі налітыя крывёю (лопнулі сасуды) вочы. Некалі прыгожая чупрына ператварылася ў шэрую шапку саломы... Класік не ўбачыў Платона. Ці бачыў ён цяпер наогул што-небудзь?

Платон красунчыкам, як бачыш, ужо не будзе... Ды й ці справядліва гэта? Паглядзі на мяне. Усё жыццё, з дня ў дзень служу барацьбе за святую справу — і на табе: "нос картошкой, хрен гармошкой, глазки-салазки, уши торчком..." Жанчыны нават кветкі баяцца ад мяне прымаць... Несправядліва неяк на нябёсах размеркавалі... Цяпер усё будзе інакш. Па справядлівасці. Твайму красунчыку, я думаю, дзеўкі перастануць надакучаць... Глядзіш, з галадухі і нас, сціпных, заўважаць..."

"Максімыч, — звярнуўся Быкоўскі да вучня таксама па бацьку, — заснуў ці што? Запрасі "дзеда" прысеці".

І "Максімыч", зразумеўшы, чаго ад яго хочучь, ударам ку-

"народнага" і следчы. Схапіўшы яго за сіваю чупрыну, ён некалькі разоў стукнуў старога галавой аб калена... Але зірнуўшы раптам на Платона, які сядзеў у куце, быццам апамтаўся і, адхіліўшы стажора, што дайшоў ледзь не да шаленства, сказаў: "Кліч Ігната. Скажы пра "пастаўку"... Можна, у красунчыка язык нарэшце развязацца..."

Праз некалькі хвілін у кабінет забегла трое. "Гэтага, што ў куце ляжыць?" — перабіваючы пытаннем сваё частае дыханне, спытаў Ігнат, які ўляцеў першым. Следчы кінуў галавой. "Старога? Ды ён жа не вытрымае... Але добра..."

Леанід МАРАКОЎ

«ЛАСТАЎКА»

"Першы народны" адлучана глядзеў у адчыненае за спіной следчага акно... Платон зразумеў, пра што зараз думае драматург...

"Сядай, Іосіфавіч, не бянтэжся", — быццам угадаўшы думкі старога, "па-сяброўску" пачаў Быкоўскі. Стажор памкнуўся зноў паказаць сябе: "дапамагчы" дзеду сесці — паўтарыць свой ужо адпрацаваны, як ён лічыў, удар, але следчы позіркам спыніў яго. "Як сабака: з паўпозірку разумее, — падумаў Платон. — Добры сабе змену Быкоўскі падрыхтаваў..."

"Дык вась, — прызна працягваў следчы, — твая надзея, тваё заўтра, твой красунчык

лака ў спіну прымусяў "першага народнага" праляцець міма табурэткі і ўпасці на стол Быкоўскага...

"Ай, Максімыч, — дакорліва сказаў настаўнік, — малады, а з нервамі не ў парадку..." І штуршком далоні "пасадыў" старога на табурэтку...

"А ты, красунчык, глядзі і запамінай, як з-за цябе, — толькі з-за цябе! — пакутуе твой бог, твой настаўнік..."

Зноў поглядам Быкоўскі даў знак стажору, і той умомант выцягнуў табурэтку з-пад "першага народнага..." Але перш чым стары ўпаў на падлогу, стажор паспеў ударыць яго нагой у спіну... Узбуджаны поспехамі Максімыча, кінуўся да

Добра!.. Ды не крычы ты, бык..." — агрызнуўся Ігнат...

Далейшыя падзеі з неймавернай хуткасцю праносіліся перад вачыма Платона...

Адзін са "спецыялістаў" па "пастаўцы" ўдарыў старога кулаком у живот, а другі, схапіўшы за сівыя валасы, пацягнуў ягоную галаву да каленяў, як бы пераломваючы старога напалам. Пачуўся хруст... Прастора паміж Платонам і "спецыялістамі па пастаўцы" пачала запаяцца туманам... Платон яшчэ бачыў, як на складзенае ўдвая цела паставілі крэсла, і стажор, задаволены тым, што сцямі, куды трэба сесці, заўсміхаўся... Калі следчы

падняў нагу над старым, які сіпла хрыпеў, Платон прашаптаў: "Усё... Хоціць..." І адключыўся.

На здзіўленне, шэпт яго пачулі адразу...

...Платон ляжаў нерухома. Паступова ён адыходзіў туды, дзе заўсёды шмат святла і сонца. "Дзякуй Богу, — пранеслася ў галаве. — Хутка канец... Падпісаў. Цяпер туды — да свабоды, да сонца..."

Ён не ведаў, што праз дзве гадзіны яго пацягнуць на расстрэл. Калі па яго прыйдучь, кат, што будзе стаяць ззаду ад наглядчыкаў, скажа аднаму з іх: "Ты ж абяцаў, што ён здохне. Ну ты і сука!..."

...Закінутыя ў камеру глыбокай ноччу двое з апошняй партыі арыштаваных "контррэвалюцыянераў", як і шмат хто з навічкоў, думалі, што "ў гэтым жаху" апынуліся выпадкова. Толькі ўчора напісаны імі ў сааўтарстве верш "З першым снегам..." надрукавала адна з цэнтральных газет. І хлопцы не сумавалі: хутка ўсё высветліцца, там разбяруцца, і іх адпусцяць. Яны падбадзёравалі сябе, расказвалі анекдоты, жартавалі... Чакалі — усё будзе добра...

Калі стала світаць і перад імі на сцяне пачалі працягвацца напісаныя крывёю словы, двое навічкоў, чытаючы іх, паступова ня мелі...

Наглядчык, які так "па-любіўся" кату, зайшоў раніцай у камеру № 24, паглядзеў на распісаную крывёю сцяну і, развіўшы ад здзіўлення рот, усьлых, па літарах, як умеў, прачытаў:

"Людзі! Прабачце, калі я вінаваты перад вамі. Гісторыя яшчэ скажа праўду пра нас. Платон".

«Я СЭРЦАМ БЕЛАРУСЬ...»

насць", "Геалагі". Быў Астроўскі з цыклам "А ў нас у двары". З гэтымі песнямі аб'ездзіла ўвесь Савецкі Саюз. Не лічыла ганебным выконваць творы, якія любілі іншыя спевакі. Вось і нядаўна мне спадабалася песенька на вершы беларускага паэта Алеся Ставера "Размова з унукам". Быццам бы нічога ў ёй асаблівага няма. Дзядуля вучыць унука: "Што б у тваім жыцці ні здарылася, толькі нос не задзірай!" Колькіх маладых людзей тычыцца сёння гэтая фраза! Ганарлівая без меры, самаўпэўненая, а першых цяжкасцей не вытрымліваюць.

— Але час змяніўся, і зараз многія кампазітары маюць жаданне напісаць песню спецыяльна для Нэлі Багуслаўскай!

— Уладзімір Буднік напісаў музыку на верш "Ксенія" маёй любімай паэткі Нэлі Тулуपाвай. Атрымалася песня пра лёс простае беларускае жанчыны, якая засталася адзінокай, таму што той, каму было аддадзена яе сэрца, не вярнуўся з вайны. Іншага лёсу Ксенія не хацела. Шыла падвянечныя сукенкі для шчаслівых нявест, жадаючы ім, каб любілі сваіх мужоў не толькі за сябе, але і за яе таксама. Каго не хвалюць моц-

ныя пачуцці цэльных натур? Мне звоняць і пішучь, дзякуюць, нават прапануюць свае вершы ад душы. Зараз піша песні для мяне і мой муж. Ён ведае, што я не жыву без вершаў любімых паэтаў Ксенія Тулупавай, Веранікі Тушновай, Сільвы Капуцікян, і перакладае іх на музыку.

— Нэлі Захараўна, вас хвалюць тое, што адбываецца сёння на эстрадзе!

— Складаны час, нікому не патрэбны наш каштоўны вопыт, багаж пэўных ведаў. Забылі пра пераемнасць у мастацтве. Пра тое, што сапраўдны артыст — катэгорыя асобая. У Маскве, Гіеве ёсць інстытуты — майстэрні цырковага і эстраднага мастацтва, а ў нас — няма. На эстраду прабіваюцца людзі, якія не маюць да яе ніякіх адносін. Ubачыш іх у кліпе "два прытопы, тры прыхлопы — дэмастрацыя не голасу, а канечнасцей". А як аранжыраваны, дакладней, распрануты нашы "зоркі"! Ніхто не прывівае ім густу, не гаворыць, што хаця сцэна ўсяго на паўметра вышэй за глядзельную залу, яны міжволі выходзяць людзей — голасам, словамі, мелодыяй, адзеннем, прычоскай. І

толькі тое, што нясе прыгажосць, гармонію, дабрывію, мае права на жыццё.

— Нэлі Захараўна, вы — заслужаная артыстка Беларусі, выдатна валодаеце беларускай мовай. Дзе вы нарадзіліся?

— Я з Украіны. Выхоўвалася ў дзіцячым доме на Урале. Вучылася ў Таджыкістане. І амаль усё жыццё працавала ў Беларусі. Тут нарадзіліся мае дачка і ўнучка. У гэтай зямлі пахавана маці: знайшла яе праз многія гады пасля вайны і ў Мінск забрала. Як гавораць, урасла каранямі ў Беларусь.

Беларускую мову мне дапамагла вывучыць Ганна Рыжкова — таленавітая актрыса размоўнага жанру. Сама руская, яна цудоўна валодала беларускай мовай.

Асабіста для мяне ніколі не існавала нацыянальных або рэлігійных адрозненняў паміж людзьмі. Пасля таго, як я, лічыце, амаль што пабыла на тым свеце, люблю ўсіх людзей і паважаю іх патрыятычныя пачуцці. Жыць стала так цікава! На днях: бягу на рэпетыцыю і сустракаю жанчыну, якая гаворыць мне кампліменты, расказвае, чым дарагі для яе міжнародны музычны фестываль "Залаты шлагер", а потым нясмела працягвае вершы. Спачатку не знайшла, што сказаць. А цяпер ведаю: новая песня будзе!

Гутарыла Таццяна ХРАПІНА.

ВЫСТАВЫ

Выстава жывапісу Рыгора Несцерава ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва стала для мастака дзесятай персанальнай, паказанай у Беларусі. За апошнія дзесяцігоддзе былі яшчэ выставы ў Іспаніі, Германіі, Аўстрыі, Швейцарыі, Расіі, ЗША. Працы Р. Несцерава ўключаны ў каталог сусветнай выставы, якая адбудзецца ў Галандыі ў 2000 годзе.

Ёсць чаму здзіўляцца, тым больш, што да дзевяностых гадоў Рыгор Несцераў быў вядомы ў асноўным як мастак-манументаліст. Пераход на малы фармат азнаменаваўся і знаходкай непаўторнага стылю. Амаль усё адлюстраванае на яго палотнах пазбаўлена выразных контураў. Свет, створаны мастаком, выступае як бы праз кісяю і ўспрымаецца, як сон.

Пастэльны тон узмацняе гэта ўражанне. У работах Рыгора Несцерава няма зрокных раздражняльнікаў, яны нясуць спакой і прымірэнне. Магчыма, таму так многа яго карцін знаходзіцца ў прыватных калекцыях у многіх краінах свету.

НА ЗДЫМКАХ: Рыгор НЕСЦЕРАЎ; "Рыбалка" — адна з карцін мастака.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ЧЫСТЫЯ ГАЛАСЫ ДЗЯЦІНСТВА

З ШКОЛЬНАЙ ФІЛАРМОНІІ — У ВЯЛІКУЮ КАНЦЭРТНУЮ ЗАЛУ

СЕННЯ ў Мінску шмат агульнаадукацыйных школ з рознымі ўхіламі: эстэтычным, спартыўным, мастацкім, харэаграфічным, музычным... І гэта вельмі задавальняе бацькоў, бо яны маюць магчымасць выбраць навучальную ўстанову адпаведна жаданню і здольнасцям дзіцяці.

Сярэдняя школа № 145 мае музычна-харавы ўхіл. Тут складася цікавая сістэма музычнага навучання.

Кожны год па жаданню дзеці праходзяць праслухоўванне, і тых, хто мае музыкальна здольнасці, залічваюць у спецыялізаваны першы клас, дзе разам з пісьмом, чытаннем, матэматыкай выкладаюцца адпаведныя музычныя дысцыпліны: сольфеджыо, музыкальная літаратура, хор. Дзеці вучаць іграць на адным з музычных інструментаў: піяніна, цымбалах, акардэоне, баяне, скрыпцы. І ўсё гэта — бясплатна для бацькоў школьнікаў.

У сто сорок пятай школе адкрыта ўласная "філармонія", дзе кожнае выступленне прысвячаецца пэўнай тэме: напрыклад, "Народная беларуская музыка — дзецям", "Рускі раманс". Удзельнічаюць у канцэртах "школьнай філармоніі" ўсе вучні музычных класаў, а гледачы — іх сябры, якія такім чынам таксама атрымліваюць пэўныя музычныя веды, бацькі, выхаванцы дзіцячых дамоў, жыхары інтэрнатаў для састарэлых.

А яшчэ цікава, што кожны музычны клас — асобны маленькі хор. Лепшыя ўдзельнікі такіх класных калектываў спяваюць у агульнашкольным ансамблі народнай песні і ў канцэртным хоры.

Канцэртны хор "Раніца" існуе з 1988 года. Ім кіруе старшы выкладчык кафедры харавога дырыжыравання Беларускай акадэміі музыкі Святлана Герасімовіч. У 1990 годзе калектыв атрымаў ганаровае званне "Узорны".

Спяваюць у хоры 50 чалавек, з іх, праўда, толькі пяць хлопчыкаў. Кожны год выпускнікі пакідаюць хор, ім на змену прыходзяць малодшыя дзеці.

За час існавання "Раніца" выступала на лепшых пляцоўках Мінска, гастраліравала ў рэспубліках былога СССР. Па запрашэнню мэры Дэтройта ўдзельнічала ў Калядных канцэртах у ЗША. Сумесна з грамадскімі арганізацыямі Германіі хор выступаў у дабрачынных канцэртах. З мэтай культурнага абмену пабываў у Штутгарце, Мюнхене, Кельне, іншых гарадах Германіі, у Бельгіі, Польшчы. Фаназяпісы выступлення

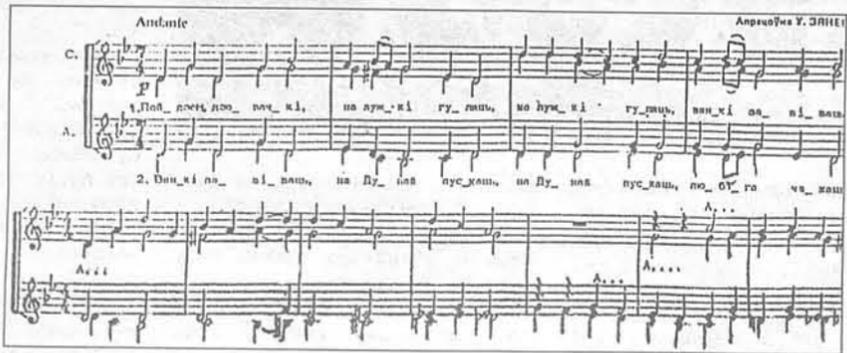
хору ўнесены ў фонд Беларускага радыё.

У Мінску хор паспяхова ўдзельнічае ў разнастайных фестывалях, дае дабрачынныя канцэрты ў шпіталі для ветэранаў вайны, дамах састарэлых, інтэрнатах для дзяцей-сірот і інвалідаў.

Дарэчы, ноты і словы адной з сваіх любімых песень "Пойдзем, дзевачкі" хор "Раніца" прапануе чытачам:

**1. Пойдзем, дзевачкі,
на лужкі гуляць,
На лужкі гуляць, вянкі
завіваць.**

ПОЙДЕМ, ДЗЕВАЧКІ (Беларуская народная песня)

**2. Вянкі завіваць, на Дунай пускаць,
На Дунай пускаць, любяга чакаць.**
(Пасля распеву на "а" першы і другі куплеты паўтараюцца).

У ліпені 1996 года хор прымаў удзел у Міжнародным конкурсе імя Мендэльсона, дзе стаў сярэбраным лаўрэатам. "Раніца", пераможца фестывалю "Сусзор'е", была запрошана ў Мінскую філармонію для ўдзелу ў дзіцячым харавым свеце нахштат эстонскага свята песні. Адкрываў і закрываў свята Віктар Роўда — прафесар, народны артыст Беларусі. Ён дырыжыраваў усёй гэтай велізарнай пеўчай кампаніяй. А потым адзін за адным, непарыўным спеўным ланцужком на сцэну выходзілі асобныя хоры, кіраўнікам якіх пашчасціла, бо яны таксама мелі магчымасць дырыжыра-

ваць усёй залай. Гучала вельмі розная музыка: класічная, народная беларуская і руская, духоўная і эстрадная.

Свята песні асабліва ўразіла дзіцяці, бо, калі я пыталася ў іх, якія з апошніх выступленняў найбольш спадабаліся і запомніліся, усё ў першую чаргу згадвалі менавіта яго.

Сёлета "Раніца" абнавілася аж на 28 чалавек. Каб трымаць узровень, даводзіцца шмат працаваць. І вось нядаўна, у канцы лістапада мінулага года, вырашылі паказацца новым саставам гасцям

пажылых людзей, выдатных работнікаў прамысловасці, урачоў, настаўнікаў. Хор выканаў пяць твораў розных жанраў.

Мяне таксама вельмі ўразілі юныя спевакі-паліглоты, і я не ўтрымалася, каб не запытацца, як гэта ім удаецца. Патлумачыла дзесяцікласніца Таццяна Маціхова:

— Напачатку, асабліва калі былі малодшымі, складанасцей хапала. Але дапамагала, па-першае, тое, што ў школе вывучае замежную мову. Па-другое, наш к і р а ў н і к запрашала настаўнікаў, перакладчыкаў, каб тыя паслухалі нас і, калі трэба, выправілі моўныя хібы.

Пазней мы так захапіліся, што вучылі свае партыі нават на перапынках паміж урокамі, а то і на саміх уроках.

— А ці не перашкаджае музыка асноўным школьным заняткам?

— Раней часу катастрофічна не хапала, — кажа сяброўка Таццяны, Аляксандра Сацэвіч. — Цяжка было, не ўсё атрымлівалася, увесь дзень загрузаны, нават узнікала жаданне кінуць усё. Але зараз так "прыраслі" да хору, што не ўяўляем сябе без яго. Ужо і часу, здаецца, хапае. Вельмі ўдзячныя за ўсё нашаму кіраўніку Святлане Сцяпаняўне.

Я размаўляла і з іншымі педагогамі (дарэчы, прыемна, што шмат настаўнікаў, у тым ліку і музыкі, — выпускнікі гэтай навучальнай установы), якія вядуць у музычных класах звычайныя ўрокі мовы, матэматыкі, фізікі, хіміі... Яны адзначаюць, што "музыкальныя" дзеці вельмі эмацыянальныя, раскаваныя, арганізаваныя, з высокім інтэлектуальным узроўнем. Ну а гэта і ёсць той плён, да якога імкнуцца ў школе № 145.

Святлана КАРПУЧОК.

У час гастрольнага выступлення хору "Раніца".

КАЛЯДЫ-2000

Святкаванне ў Мінску.

Нарэшце скончыўся доўгі пост, і на нашу зямлю прыйшло чужоё свята — Каляды. На працягу двух тыдняў нельга выконваць сур'ёзнай работы. асабліва забараняецца працаваць у калядных вечары — нездарма яны завуцца святымі. Таму галоўны "абавязак" — быць у добрым настроі і ад душы павесяліцца. А для гэтага дастаткова выйсці на вуліцы роднага горада ці вёскі: паўсюль ладзяць спевы і танцы. Здраецца, калядоўшчыкі водзяць "казу" і "мядзведзя", усё з'яўляюцца не толькі гледачамі, але і ўдзельнікамі гэтай святочнай феерыі.

Ансамбль "Тутэйшая шляхта".

Фота Віктара СТАВЕРА.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

БЛІНЫ
З БУЛЬБЫ

На 1 кілаграм бульбы — 1 літр малака, 200 грамаў бульбяной мукі, 4 яйкі, 25 грамаў сала, соль.

Бульбу зварыць, пачысціць, гарачай працерці праз сіта. Затым развесці цёплым малаком, пакласці жаўткі, добра ўзбіць, пасаліць, усыпаць бульбяную муку, зноў узбіць, дабавіць узбітыя бялкі і ацятарожна перамяшаць (цеста павінна быць трохі гусцейшае, чым мучное цеста для тонкіх бліныкаў на малаце).

Для выпечкі бліноў скавародку добра нагрэць, змазаць шматком сала. Наліўшы цеста на скавароду, хутка нахіліць яе ў розныя бакі так, каб цеста разлілося роўным слоём.

Знятыя са скавароды бліны спачатку кладуць асобна, пакуль яны крышку астынуць, пасля чаго складваюць кастром. Такія бліны падаюць са смятанай, рубленым селядцом,

маслам, падсмажанай вэнджанай грудзінкай, салам, падсмажаным да румянага колеру.

ГАЛУБЦЫ
З ТВАРАГОМ
І РЫСАМ

На 0.5 кілаграма свежых капусных лістоў — 2 пучкі зялёнай цыбулі, 1 шклянкі рысу, 1/2 шклянкі алею, 150 грамаў тварагу, 2 яйкі, молаты чырвоны і чорны перац, кроп, мята, соль, горкі перац.

Цыбулю дробна парэзаць, пасіраваць на алеі, дабавіць рыс і смажыць яшчэ 5 хвілін. Пасаліць, папярчыць, дабавіць рубленае зялёнава, 1—2 стручкі горкага перцу. Тварог расцерці з яйкамі, дабавіць да астуджанага рысу, добра перамяшаць.

Начыніць лісты гэтым фаршам, пакласці ў каструлю, дабавіць каля шклянкі капуснага адвару і тушыць да гадоўнасці. Можна ў канцы дабавіць смятану.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства "Радзіма").

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдакцыі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнікі
Юрась ЛЯШКЕВІЧ,
Леанід МАРАКОЎ.
Спецыяльныя карэспандэнты
Нэллі ПРЫВАЛАВА.

Віктар СТАВЕР.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97, 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індекс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 828 экз.
Зак. 108.
Падпісана да друку 17.1.2000 г. у 12.00.

Газета набрана, вырстаная і аддрукаваная ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).